

รายงานการวิจัย

เรื่อง

ศึกษาแนวทางการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดมหาสารคาม

เพื่อไปสู่เมืองเศรษฐกิจสร้างสรรค์

Development Cultural Tourism in Maha Sarakham to the

City Creative Economy

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

นฤตล สวัสดิ์ศรี

มัสดิน ปูนอน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

2562

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

(งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ปีงบประมาณ 2561)

ศึกษาแนวทางการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดมหาสารคาม

เพื่อไปสู่เมืองเศรษฐกิจสร้างสรรค์

Development Cultural Tourism in Mahasarakham to the
City Creative Economy

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

2562

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

(งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ปีงบประมาณ 2561)

รายงานการวิจัย

เรื่อง

ศึกษาแนวทางการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดมหาสารคาม

เพื่อไปสู่เมืองเศรษฐกิจสร้างสรรค์

Development Cultural Tourism in Maha Sarakham to the

City Creative Economy

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

นฤตล สวัสดิ์ศรี

มัสดิน ปูนอน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

2562

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

(งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ปีงบประมาณ 2561)

ศึกษาแนวทางการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดมหาสารคาม

เพื่อไปสู่เมืองเศรษฐกิจสร้างสรรค์

Development Cultural Tourism in Mahasarakham to the
City Creative Economy

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

2562

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

(งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ปีงบประมาณ 2561)

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการวิจัยฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากผู้บริหารคณาจารย์และนักศึกษา คณะเทคโนโลยีการเกษตร และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการท่องเที่ยว ผู้เชี่ยวชาญในด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม รวมถึงผู้สนับสนุน ให้ข้อมูลในการดำเนินการวิจัยทุกๆท่าน ขอขอบพระคุณบิดา มารดาของข้าพเจ้าที่ได้กรุณาชี้แนะเสนอแนวคิดที่เป็นประโยชน์ในการจัดทำงานต่างๆ อีกทั้งยังช่วยตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่ สนับสนุนให้กำลังใจแก่ผู้วิจัย ด้วยดีตลอดมา ขอขอบคุณกลุ่มตัวอย่างที่ช่วยตอบแบบสอบถาม และให้ข้อมูลการสัมภาษณ์อย่างตั้งใจ รวมทั้งทุกๆ คนที่เป็นกำลังใจสนับสนุนให้การวิจัยนี้สำเร็จไปได้ด้วยดีผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

นฤตล สวัสดิ์ศรี

2562

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

หัวข้อวิจัย   ศึกษาแนวทางการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัด
มหาสารคามเพื่อไปสู่เมืองเศรษฐกิจสร้างสรรค์
ผู้ดำเนินการวิจัย   นฤตล สวัสดิ์ศรี , มัสลิน ปูนอน
หน่วยงาน   สาขาวิชาบริหารธุรกิจเกษตร คณะเทคโนโลยีการเกษตร
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ปี พ.ศ.   2562

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดมหาสารคาม และเพื่อพัฒนาไปสู่เมืองเศรษฐกิจสร้างสรรค์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจำนวน 400 คน กำหนดจากสูตรการคำนวณกลุ่มตัวอย่างของ Yamane เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์สมการถดถอย พบว่า แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดมหาสารคามเพื่อไปสู่เมืองเศรษฐกิจสร้างสรรค์ได้นั้น จะต้องเน้นการพัฒนาด้านองค์ความรู้ และการศึกษา โดยมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ เช่น การอบรม ความเป็นมาทางด้านประวัติศาสตร์วัฒนธรรมประเพณี และสามารถที่สืบค้นได้จากแหล่งข้อมูลต่างๆ ประเด็นถัดมาจะต้องเน้นการพัฒนาด้านการสร้างสรรค์ผลงาน ให้มีความกลมกลืนกับธรรมชาติ วัฒนธรรม หรือประเพณีและเป็นผลงานที่สามารถพัฒนาต่อยอดได้ และต้องพัฒนาด้านเทคโนโลยี นวัตกรรมสมัยใหม่ มีการนำเสนอข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ มีความเชื่อมโยงการท่องเที่ยวผ่านช่องทางออนไลน์ เช่น เฟสบุ๊ก ไลน์ เว็บไซต์ และแอปพลิเคชันต่างๆ

Research Title Development Cultural Tourism in Mahasarakham to the City Creative Economy
Researcher Naruedol Sawatsri , Maslin Punon
Organization Faculty of Agricultural Technology Department Agribusiness Administrator Rajabhat Mahasarakham University
Year 2019

Abstract

This research aimed to Development Cultural Tourism in Maha Sarakham to the City Creative Economy. The samples were 400people selected by using both statistics of Yamane and purposive sampling. The research instrument was a questionnaire. The statistical methods for data analysis were percentage, mean, standard deviation and Regression Analysis. This study found that the Guidelines for cultural tourism development in Maha Sarakham province to enter the creative economy city Must focus on the development of knowledge and Education with activities related to learning Can be searched from various sources The next issue will need to focus on the development of work creation. Develop technology Modern innovation There is a presentation of tourist information via the electronic system. There are links to travel through online channels such as Facebook, website lines and various applications.

Keywords : Cultural tourism business, creative economy

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
ABSTRACT	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ซ
บทที่ 1 บทนำ	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย	1
2. วัตถุประสงค์การวิจัย	2
3. ขอบเขตการวิจัย	2
4. คำจำกัดความที่ใช้ในงานวิจัย	3
5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	5
1. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	6
2. แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม	5
3. แนวความคิดองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว	8
4. แนวความคิดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	13
5. เศรษฐกิจสร้างสรรค์	17
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	18
7. กรอบแนวคิดในการวิจัย	21
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	22
1. ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง	22
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย/การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย	23
3. การรวบรวมข้อมูล และ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์	25

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิจัย	27
1. ข้อมูลพื้นฐานด้านประชากรและสังคม	27
2. อันดับความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดมหาสารคาม	30
3. ข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดมหาสารคาม 31	
3.1 ศักยภาพด้านสิ่งแวดล้อมในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดมหาสารคาม	31
3.2 ศักยภาพด้านความปลอดภัยในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดมหาสารคาม	31
3.3 ศักยภาพด้านการบริการและการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดมหาสารคาม	32
3.4 ปัจจัยการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสู่เมืองเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัดมหาสารคาม	33
4. การวิเคราะห์สมการถดถอยแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไปสู่เมืองเศรษฐกิจสร้างสรรค์	34
5. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ	36
6. ศักยภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดมหาสารคาม	38
บทที่ 5 สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ	42
1. สรุปผลการวิจัย	42
2. การวิเคราะห์ SWOT แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดมหาสารคาม	45
2. อภิปรายผล	46
3. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้	48
4. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในครั้งต่อไป	49
บรรณานุกรม	50
ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	55
ภาคผนวก ข บันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์พอสังเขป	61

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
ภาคผนวก ค ภาพประกอบสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยสังเขป	65
ประวัติผู้วิจัย	69

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

สารบัญตาราง

เรื่อง	หน้า
ตาราง 1 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง Yamane	22
ตาราง 2 ข้อมูลพื้นฐานด้านประชากรและสังคม	27
ตาราง 3 ศักยภาพด้านสิ่งแวดล้อมในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดมหาสารคาม	31
ตาราง 4 ศักยภาพด้านความปลอดภัยในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดมหาสารคาม	31
ตาราง 5 ศักยภาพด้านการบริการและการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรมในจังหวัดมหาสารคาม	32
ตาราง 6 ปัจจัยการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสู่เมืองเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัด มหาสารคาม	33
ตาราง 7 ผลการวิเคราะห์สมการถดถอย แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไปสู่เมือง เศรษฐกิจสร้างสรรค์	34
ตาราง 8 ตารางวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว	35
ตาราง 9 ตารางค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปร	35
ตาราง 10 แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและจำนวนผู้ให้ข้อมูลหลัก	37
ตาราง 11 การวิเคราะห์ศักยภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	38
ตาราง 12 แนวทางการพัฒนาสู่การเป็นเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ..	43

สารบัญภาพ

เรื่อง	หน้า
กรอบแนวคิดการวิจัย	21

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาวิจัย (Back Ground and Rationale)

การท่องเที่ยวเป็นสาขาบริการที่มีความสำคัญอย่างมากกับคนสังคมเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน หากมองในด้านเศรษฐกิจการท่องเที่ยวนับเป็นการผลิตสาขาบริการที่มีบทบาทสำคัญทั้งในแง่ของการสร้างรายได้การกระจายรายได้ในวงกว้างและสร้างงานเพิ่มขึ้นในประเทศได้อย่างรวดเร็ว เนื่องจากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวก่อให้เกิดการกระจายตัวของเม็ดเงินไปสู่การขยายตัวของภาคธุรกิจต่างๆเพื่อผลิตสินค้าและบริการสนองความต้องการหรืออำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว ซึ่งนอกจากจะส่งผลให้เกิดการจ้างงานเพิ่มขึ้นและเกิดการเชื่อมโยงระหว่างกันในธุรกิจนออุตสาหกรรมท่องเที่ยวเช่นธุรกิจโรงแรมภัตตาคารบริษัทท่องเที่ยวและยังส่งผลเชื่อมโยงให้เกิดการจ้างงานเพิ่มขึ้นในธุรกิจหรือการผลิตสาขาอื่นๆด้วยประเทศไทยมีรายได้จากธุรกิจโรงแรมและการท่องเที่ยวมีมูลค่าที่สูง โดยในปี 2561 สถานการณ์การท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างชาติ มีจำนวน 38 ล้านคน ขยายตัวมากขึ้น 7.54% ก่อให้เกิดรายได้จากการท่องเที่ยวกว่า 2 ล้านล้านบาท (วีระศักดิ์ ไควสุรัตน์ ,2562) ดังจะเห็นได้ว่าทั้งภาครัฐบาลและเอกชนต่างให้ความสำคัญกับการสนับสนุนส่งเสริมให้การท่องเที่ยวภายในประเทศเป็นปัจจัยสำคัญในการกระตุ้นเศรษฐกิจรัฐบาลไทยได้ให้ความสำคัญในการนำการส่งเสริมการท่องเที่ยวมาเป็นยุทธศาสตร์สำคัญอย่างหนึ่งในการสร้างรายได้ของประเทศและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในประเทศให้อยู่ดีกินดีมีรายได้เพิ่มมากขึ้นจากการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆเพิ่มมากขึ้นไม่ว่าจะเป็นการท่องเที่ยวการท่องเที่ยวเชิงนิเวศการท่องเที่ยวเชิงเกษตรการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและกีฬา เป็นต้น

การท่องเที่ยววัฒนธรรมได้มีผู้ให้ความหมายไว้ว่าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมคือการท่องเที่ยวชมโบราณสถานศิลปวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่นต่างๆเพื่อได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินอีกทั้งศึกษาความเชื่อพิธีกรรมต่างๆเพิ่มขึ้นในขณะเดียวกันก็มีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมโดยให้ชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยวด้วยจังหวัดมหาสารคามเป็นจังหวัดที่มีประวัติศาสตร์โบราณสถานโบราณวัตถุที่สืบทอดภูมิปัญญาของท้องถิ่นอีสานมาอย่างยาวนานอีกทั้งวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในจังหวัดมหาสารคามยังคงถูกผูกติดไว้อย่างแนบแน่นกับรากเหง้าของความเชื่อพิธีกรรมต่างๆที่บรรพบุรุษได้ส่งสมมาแต่เนืองด้วยภูมิประเทศของจังหวัดมหาสารคามตั้งอยู่กึ่งกลางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยจึงได้รับสมญานามว่าเป็น “สะดือ” อีสานลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่มริมแม่น้ำชีไม่มีภูเขาสูงไม่มีทะเลไม่มีการคมนาคม

ขนส่งทางรถไฟจึงเป็นเพียงดั่งเมืองปิดที่ไม่มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติรู้จักมากมายนัก ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรมมีฐานะยากจนมีรายได้หลักจากการทำการเกษตรเท่านั้นไม่มีรายได้เสริมที่จะกระตุ้นเศรษฐกิจของจังหวัดให้เจริญเติบโตเหมือนกับจังหวัดใกล้เคียงในภูมิภาคเดียวกันแต่จังหวัดมหาสารคามยังคงมีสถานที่ท่องเที่ยวที่มีศักยภาพที่สามารถพัฒนาให้เกิดกระแสการท่องเที่ยวได้อีกมากมายเช่นภาพเขียนสีโบราณพระธาตุบรรจูประบรมสารีริกธาตุเป็นต้นอีกทั้งยังมีโบราณสถานโบราณวัตถุทั้งใน 13 อำเภอของจังหวัดมหาสารคามอีกด้วย (คณะวิทยาการสารสนเทศ, มปป)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมองเห็นโอกาสที่จะศึกษาถึงการพัฒนาศักยภาพธุรกิจท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดมหาสารคามที่จะนำมาพัฒนาต่อยอดให้เกิดการสร้างอาชีพสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมก่อให้เกิดรายได้ให้กับชุมชนท้องถิ่นอีกทั้งเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในจังหวัดมหาสารคามให้อยู่ดีกินดีจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนี้ต่อไปอย่างยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดมหาสารคาม

3. ขอบเขตการวิจัย

3.1 ขอบเขตด้านพื้นที่คือจังหวัดมหาสารคามมีทั้งหมด 13 อำเภอได้แก่ เขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม

อำเภอกันทรวิชัยอำเภอบรบืออำเภอกุดข้าวปุ้นอำเภอโกสุมพิสัยอำเภอวาปีปทุมอำเภอนาเชือกอำเภอนาดูนอำเภอพยัคฆภูมิพิสัยอำเภอยางสีสุราชอำเภอกุฉินารายณ์อำเภอเชียงยืนอำเภอชื่นชมแต่ละอำเภอข้างต้นจะมีแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งประจำอำเภอ

3.2 ขอบเขตด้านเนื้อหาผู้วิจัยได้ศึกษารายละเอียดครอบคลุมด้านต่างๆขององค์ประกอบ

3.2.1 สภาพกายภาพและข้อมูลทั่วไปของพื้นที่

3.2.2 ทรัพยากรท่องเที่ยวในด้านธรรมชาติประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม

3.2.3 ตลาดการท่องเที่ยวได้แก่นักท่องเที่ยวที่มาของนักท่องเที่ยวพาหนะที่ใช้

เดินทางกิจกรรมการเข้ามาฤดูกาลทัศนคติและความต้องการ

3.2.4 ความพร้อมทางการท่องเที่ยวประกอบด้วยโครงสร้างพื้นฐานการบริการข้อมูล

ข่าวสาร สถานที่/สิ่งแวดล้อม

3.2.5 การเข้าถึงประกอบด้วยระบบเส้นทางคมนาคมความสะดวกระยะทางใกล้ไกล

3.3 ขอบเขตด้านระยะเวลาการวิจัย

3.3.1 ระยะเวลาการวิจัย เริ่มตั้งแต่ สิงหาคม 2560 – กุมภาพันธ์ 2562

4. คำจำกัดความที่ใช้ในงานวิจัย

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม คือ การท่องเที่ยวที่มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความคุ้นเคยกับประชาชนในท้องถิ่นอื่นๆหรือประเทศอื่นๆเพื่อที่จะเข้าใจซาบซึ้งต่อวัฒนธรรมของประชาชนเหล่านั้น การท่องเที่ยวแบบนี้เป็นการก่อให้เกิดความรู้และการติดต่อสื่อสารซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการสร้างความเข้าใจของคนทั้งโลกเข้าด้วยกันอันนำไปสู่การอยู่ร่วมกันอย่างสันติ (McIntoch and Goelder ,1995)

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม คือ การท่องเที่ยวที่เน้นความสนใจพิเศษในการสืบค้นและแสวงหาประสบการณ์การมีส่วนร่วมในวัฒนธรรมใหม่ๆทั้งในด้านความงามสติปัญญาอารมณ์และจิตใจ (Reisinger ,2010)

การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม คือ การไปท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้หาประสบการณ์และความบันเทิงโดยนักท่องเที่ยวเห็นว่าคนท้องถิ่นที่ไปเที่ยวนั้นมีวัฒนธรรมที่แปลกโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์จนสามารถดึงดูดใจให้ไปท่องเที่ยวได้ (Howel ,1987)

เศรษฐกิจสร้างสรรค์ คือ เศรษฐกิจที่ประกอบด้วยอุตสาหกรรมที่มีรากฐานมาจากความคิดสร้างสรรค์ของบุคคล ทักษะความชำนาญ และความสามารถพิเศษ ซึ่งสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการสร้างความมั่งคั่งและสร้างงานใหม่เกิดขึ้นได้โดยที่สามารถสั่งสมและสงวน จากรุ่นเกาสู่รุ่นใหม่ด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินทาง ปัญญา (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และศูนย์การออกแบบ, 2552)

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

5.1 สามารถใช้เป็นแนวทางการพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดมหาสารคาม

5.2 สามารถใช้ในการกำหนดนโยบายการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมของจังหวัดมหาสารคามได้

5.3 สามารถใช้พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ให้มีความเหมาะสมกับความต้องการของนักท่องเที่ยวได้

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism) เป็นการท่องเที่ยวที่เก่าแก่ที่สุดในทัศนะของการท่องเที่ยวยุคใหม่ซึ่งมีความเป็นมาตั้งแต่สมัยโรมันเป็นการท่องเที่ยวของกลุ่มคนกลุ่มหนึ่งตามแหล่งประวัติศาสตร์แหล่งวัฒนธรรมการเข้าร่วมกิจกรรมเฉพาะกิจและงานรื่นเริงต่างๆหรือการเข้าพิพิธภัณฑ์เป็นต้นการดำเนินกิจกรรมเหล่านี้ถือเป็นการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้ให้ประโยชน์ทั้งนักท่องเที่ยวและชุมชนที่เป็นเจ้าบ้านด้วยได้มีผู้อธิบายและให้ความหมายเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไว้ดังนี้

McIntoch and Goelder (1995) ให้ความหมายการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมว่าเป็นการท่องเที่ยวที่มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความคุ้นเคยกับประชาชนในท้องถิ่นอื่นๆหรือประเทศอื่นๆเพื่อที่จะเข้าใจซาบซึ่งต่อวัฒนธรรมของประชาชนเหล่านั้นการท่องเที่ยวแบบนี้เป็นการก่อให้เกิดความรู้และการติดต่อสื่อสารซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการสร้างความเข้าใจของคนทั้งโลกเข้าด้วยกันอันนำไปสู่การอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

Reisinger (2010) กล่าวว่า การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเป็นการท่องเที่ยวที่เน้นความสนใจพิเศษในการสืบค้นและแสวงหาประสบการณ์การมีส่วนร่วมในวัฒนธรรมใหม่ๆทั้งในด้านความงามสติปัญญาอารมณ์และจิตใจ

Howel (1987) กล่าวว่า การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเป็นการไปท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้หาประสบการณ์และความบันเทิงโดยนักท่องเที่ยวเห็นว่าคนท้องถิ่นที่ไปเที่ยวนั้นมีวัฒนธรรมที่แปลกโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์จนสามารถดึงดูดใจให้ไปท่องเที่ยวได้

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2558) ได้ให้ความหมายของ “การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม” ว่าเป็นการท่องเที่ยวเพื่อชมสิ่งๆที่แสดงความเป็นวัฒนธรรมเช่นปราสาทพระราชวังวัดโบราณสถานโบราณวัตถุประเพณีวิธีการดำเนินชีวิตศิลปะทุกแขนงสิ่งต่างๆที่แสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองที่มีการพัฒนาให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมการดำเนินชีวิตของบุคคลในแต่ละยุคสมัยผู้ท่องเที่ยวจะได้รับทราบประวัติความเป็นมาความเชื่อมุมมองความคิดความนิยมของบุคคลในอดีตที่ถ่ายทอดมาถึงคนรุ่นปัจจุบันผ่านสิ่งเหล่านี้

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) ได้ให้คำจำกัดความของการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมไว้ว่าเป็น “การท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยมีการให้ความรู้และความภูมิใจที่เน้นเสนอลักษณะวัฒนธรรมประวัติศาสตร์โบราณคดีและสถานที่ต่างๆที่มนุษย์สร้างขึ้นโดยเกี่ยวเนื่องกับความเป็นอยู่ของ

สังคมและให้ทุกฝ่ายร่วมกันรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม” โดยได้จำแนกประเภทของการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมตามลักษณะที่เป็นวัตถุและไม่ใช่วัตถุได้แก่

1) ทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์โบราณสถานและโบราณวัตถุเป็นทรัพยากรท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นตามประโยชน์ของมนุษย์เองทั้งที่เป็นมรดกในอดีตและได้สร้างเสริมขึ้นในสมัยปัจจุบันซึ่งมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์โบราณคดีและศาสนาเป็นสิ่งที่แสดงถึงอารยธรรมและความเจริญก้าวหน้าของท้องถิ่นนั้นว่าในสมัยโบราณมีความเจริญด้านใดบ้างและเหลือเป็นมรดกตกทอดมาอย่างไรบ้างจึงมีผลดึงดูดให้นักท่องเที่ยวไปเยือนพื้นที่นั้นทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์

2) ทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรมประเพณีและกิจกรรมเป็นทรัพยากรท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นในรูปแบบของการดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคมแต่ละกลุ่มชนที่มีความแตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติโดยยึดถือปฏิบัติสืบทอดต่อกันมาตลอดจนกิจกรรมต่างๆของสังคมที่มีผลต่อการดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปเยือนอาจแยกออกเป็นประเภทย่อยที่สำคัญได้ 2 ประเภทดังต่อไปนี้

2.1) ประเภทศิลปวัฒนธรรมได้แก่ชุมชนหมู่บ้านเรือนแพตลาดตลาดน้ำศูนย์วัฒนธรรมการเล่นพื้นบ้านดนตรีพื้นเมืองสินค้าพื้นเมืองไรสวนเหมือนวิถีชีวิตอัยาศัยไมตรีของประชาชนเป็นต้น

2.2) ประเภทประเพณีได้แก่ประเพณีสงกรานต์ประเพณีแห่เทียนพรรษาเทศกาลกินเจประเพณีลอยกระทงงานบุญบั้งไฟงานพิธีโยนบัวประเพณีอินทิลเป็นต้น

2. แนวความคิดการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม

2.1 ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมนั้นนักวิชาการได้ให้ทัศนะไว้หลากหลาย ดังนี้คือ

ชนัญ วงษ์วิภาค (2547 : 77 – 78) ให้ความหมาย ทรัพยากร คือ สิ่งต่าง ๆ ที่มีค่าตั้งแต่สมัยโบราณมนุษย์หาประโยชน์จากสภาพแวดล้อม โดยการนำวัสดุทางธรรมชาติมาดัดแปลงเป็นอุปกรณ์ประกอบการหาของป่าล่าสัตว์ และจัดทำสิ่งจำเป็นอย่างอื่น เพื่อความอยู่รอด อุปกรณ์เครื่องใช้เช่นนี้ ตลอดจนแบบแผนการใช้อุปกรณ์และสิ่งต่างๆ ทั้งหมดที่มนุษย์สร้างขึ้น ถือเป็นว่าทรัพยากรทางสังคมวัฒนธรรม มนุษย์ในแต่ละท้องถิ่นต่างมีทรัพยากรทางสังคมวัฒนธรรมแตกต่างกันไป ทั้งนี้เป็นผลเนื่องจากการปรับตัวต่อสภาวะแวดล้อมโลกที่หลากหลาย เพราะเหตุที่มนุษย์อยู่เป็นกลุ่มสังคม สื่อสารกันด้วยภาษาท่าทาง ภาษาพูดและภาษาเขียน ซึ่งเป็นอุปกรณ์สำคัญใน

การอบรมบ่มนิสัยต่างรุ่นต่างวัย ให้ได้เรียนรู้และสืบทอดกระทำของกันและกัน ในแต่ละเขตวัฒนธรรมมีทั้งความเหมือนและความแตกต่างทางสังคมวัฒนธรรม

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542:5) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการท่องเที่ยว เพื่อมุ่งการให้ความรู้และความภาคภูมิใจที่มุ่งเสนอลักษณะวัฒนธรรมประวัติศาสตร์โบราณคดีและสถานที่ ต่างๆที่มนุษย์สร้างขึ้นโดยเกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ของสังคม

พงศธร เกษสำลี (2528) กล่าวว่า วัฒนธรรมที่สัมพันธ์กับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้แก่ โบราณสถานแหล่งประวัติศาสตร์สถานที่สำคัญทางศาสนาและงานศิลปกรรมสถาปัตยกรรมนาฏศิลป์และ การละเล่นพื้นบ้านเทศกาลงานประเพณีงานศิลปหัตถกรรมสินค้า ท้องถิ่นตลอดจนวิถีชีวิตความเป็นอยู่และอัยาศัยไมตรีของคนไทย

2.2 รูปแบบของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมประเพณีและกิจกรรมที่ส่งเสริมทาง วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ถ่ายทอดการแสดงออกทางวัฒนธรรมและอารยธรรมของมวลมนุษยชนกลุ่มต่างๆแบ่งออก ได้ดังนี้ (สมบัติกาญจนกิจ ,2541:31)

(1) เทศกาลนักท่องเที่ยวสนใจเทศกาลต่างๆเพื่อความสนุกสนานตื่นเต้นเล่นเกมส์เช่น เทศกาลสงกรานต์ลอยกระทงแห่บั้งไฟปีใหม่เทศกาลไหว้พระจันทร์ของชาวจีน เป็นต้น

(2) ศิลปะนักท่องเที่ยวให้ความสนใจเดินทางท่องเที่ยวเพื่อชมศิลปะเช่นภาพวาดรูปปั้น แกะสลักภาพเขียนสถาปัตยกรรมหรือแหล่งผลิตทางศิลปหัตถกรรมโดยจัดเป็นเทศกาลเพื่อดึงดูดความ สนใจเช่นเทศกาลดนตรีในนครเวียนนาสปีดาคท์แห่งศิลปหัตถกรรม ศิลปาชีพ

(3) งานหัตถกรรมเช่นงานหัตถกรรมของชาวเขาชาวเกาะเครื่องปั้นดินเผาของชาวมอญ งานแกะสลักเครื่องเฟอร์นิเจอร์เครื่องเงินเครื่องประดับอัญมณีซึ่งสิ่งเหล่านี้ทำให้ประเทศไทยมีชื่อเสียงทั่ว โลกเพราะมีช่างหัตถกรรมที่มีความละเอียดอ่อนวิจิตรพิสดารดังนั้นงานด้านหัตถกรรมจึงเป็นกิจกรรม วัฒนธรรมที่เป็นจุดดึงดูดใจนักท่องเที่ยวนานาชาติ เป็นต้น

(4) ประเพณีและวิถีชีวิตพื้นบ้านนักท่องเที่ยวต่างชาติและในประเทศมีความสนใจเป็น พิเศษเกี่ยวกับวิถีชีวิตและการแต่งกายของชาวบ้านในท้องถิ่นนั้นหรืออาจเรียกว่า “ประเพณีและชีวิต พื้นบ้าน” เช่นวิถีชีวิตริมคลองการแต่งกายของชาวเขากการเลี้ยงช้างของชาวกูย

Inskip (1991:80) กล่าวว่า แหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรมมีหลายประเภทได้แก่แหล่ง โบราณคดีประวัติศาสตร์วัฒนธรรมที่มีรูปแบบเฉพาะเช่นขนบธรรมเนียมประเพณีวิถีชีวิตการแต่งกาย ศิลปะหัตถกรรมกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่น่าสนใจเช่นการปลูกชาหรือยางพาราความแตกต่างระหว่างใน เมืองกับชนบทพิพิธภัณฑ์เทศกาลต่างๆรวมถึงความบันเทิงและกิจกรรมพักผ่อนหย่อนใจด้วยจากที่กล่าว

มาข้างต้นสรุปได้ว่ารูปแบบของกิจกรรมการท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรมได้แก่แหล่งโบราณคดี ประวัติศาสตร์ประเพณีและวิถีชีวิตพื้นบ้านศิลปะหัตถกรรมเทศกาลต่างๆ

3. แนวความคิดองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว

องค์ประกอบการท่องเที่ยวเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดการท่องเที่ยวและเป็นสิ่งที่ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถตัดสินใจเลือกแหล่งท่องเที่ยวได้ตามความสนใจมีนักวิชาได้นำเสนอองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวไว้หลากหลายทัศนะดังนี้คือ

วรรณ วรค์วานิช (2546) ได้เสนอองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวไว้ 7 องค์ประกอบดังนี้คือ

(1) นักท่องเที่ยวถือว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สุดของธุรกิจท่องเที่ยวประกอบด้วยลักษณะต่างๆ ได้แก่ส่วนที่หนึ่งลักษณะของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 3 ประเภทว่าแต่ละประเภทมีลักษณะนักท่องเที่ยวเป็นอย่างไรโดยจำแนกตามลักษณะเพศอายุอาชีพระดับการศึกษารายได้เชื้อชาติหรือสัญชาติทั้งนี้เนื่องจากลักษณะนักท่องเที่ยวมีผลต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพราะนักท่องเที่ยวลักษณะต่างๆก็มีความสนใจที่จะท่องเที่ยวตามประเภทแหล่งท่องเที่ยวไม่เหมือนกันส่วนที่สองการกระจายของนักท่องเที่ยวว่านักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามานั้นมาจากประเทศใดบ้างมีจำนวนมากน้อยเพียงใดและนิยมไปท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวใดเพราะเหตุใดส่วนที่สามกิจกรรมต่างๆของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาเพราะเหตุใดซึ่งอาจมีเหตุผลการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวเพื่อการประชุมการพักผ่อนหย่อนใจการแข่งขันกีฬาการเจรจาธุรกิจหรือเยี่ยมญาติส่วนที่สี่ฤดูกาลท่องเที่ยวว่านักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเที่ยวในฤดูใดมากฤดูใ้มน้อยเพราะเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้นซึ่งสามารถนำข้อมูลมาส่งเสริมการท่องเที่ยวตรงตามความต้องการของนักท่องเที่ยวและส่วนที่ห้าทัศนคติของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวต่อประเทศที่ตนไปเที่ยวว่าเป็นอย่างไรทั้งในแง่บวกและลบเพราะเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น

(2) สินค้าท่องเที่ยวหรือสถานที่ท่องเที่ยวต้องเป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้เกิดความประทับใจในแหล่งท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่นมีลักษณะเฉพาะมีสิ่งที่มีคุณค่าด้านต่างๆหลายอย่างที่ทำให้มีความเพลิดเพลินแก่นักท่องเที่ยวเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าด้านต่างๆได้แก่ด้านคุณค่าทางวัฒนธรรมเช่นมีสิ่งที่น่าสนใจด้านโบราณคดีประวัติศาสตร์สถาบันทางเมืองหรือการศึกษาพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติอนุสาวรีย์และสิ่งก่อสร้างใหม่ๆด้านวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนในประเทศนั้นๆเช่นประเพณีขนบธรรมเนียมศิลปะต่างๆการเล่นพื้นเมืองอาหารและหัตถกรรมต่างๆด้านทิวทัศน์หรือทัศนียภาพต่างๆเช่นภูเขาแม่น้ำน้ำตกทะเล

ป่าไม้สัตว์ป่าและอุทยานแห่งชาติด้านสถานที่พักผ่อนหย่อนใจต่างๆเช่นการแข่งขันกีฬาการแสดงต่างๆสวนสนุกสวนสัตว์ชีวิตยามราตรีสวนเกษตรการบินหน้าผาและกาสิโนและด้านความประทับใจจากลมฟ้าอากาศเช่นอากาศเย็นสบายไม่ร้อนจัดและหนาวจัด

(3) การคมนาคมขนส่งนับเป็นปัจจัยที่ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจและธุรกิจการท่องเที่ยวที่เกี่ยวเนื่องต่อไปได้การท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดกับเทคโนโลยีขนส่งที่ก้าวหน้าไม่ว่าจะเป็นทางบกทางอากาศและทางน้ำต้องพิจารณาถึงสิ่งต่างๆดังนี้เพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับการท่องเที่ยว (Kaiser,1978) ได้แก่ประการแรกรูปแบบของการคมนาคมขนส่งตามลักษณะของการประกอบการและตามความต้องการของนักท่องเที่ยวประการที่สองการคมนาคมขนส่งเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวสภาพการเดินทางสะดวกปลอดภัยรวดเร็วและมีมาตรฐานดีไม่น้อยเพียงใดประการที่สามการคมนาคมขนส่งภายในแหล่งท่องเที่ยวรูปแบบและมาตรฐานของการคมนาคมขนส่งภายในแหล่งท่องเที่ยวเช่นรถนำเที่ยวมีจำนวนเพียงพอหรือไม่คุณภาพและมาตรฐานของยานพาหนะตลอดจนความสะดวกและปลอดภัยประการที่สี่แบบแผนการเดินทางของนักท่องเที่ยวเช่นเป็นหมู่คณะกลุ่มเล็กหรือกลุ่มใหญ่อยานพาหนะที่ใช้เป็นของส่วนตัวหรือของสาธารณะประการที่ห้าบริเวณหรือสถานที่ให้บริการแก่ผู้โดยสารหรืออุปกรณ์อำนวยความสะดวกในการใช้ยานพาหนะประเภทนั้นๆเช่นสถานีขนส่งหรือบริการต้นทางระหว่างทางและปลายทางและประการที่หกสุดท้ายรูปแบบหรือปัญหาจราจรตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนคือกรุงเทพมหานครเป็นปัญหาสำคัญทั้งต่อคนในกรุงเทพมหานครและนักท่องเที่ยว

(4) ข้อมูลข่าวสารและบริการเพื่อให้เกิดความรู้เกี่ยวกับเรื่องต่างๆแก่นักท่องเที่ยวเพื่อชักจูงให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวในประเทศมากยิ่งขึ้นเช่นหนังสือแนะนำเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวแผ่นพับแผ่นที่และเอกสารแนะนำต่างๆการโฆษณาประชาสัมพันธ์เพื่อชักจูงใจให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวการส่งเสริมและให้ความรู้ใหม่ๆอบรมการนำเที่ยวหรือมีคฤศเทศ์รายละเอียดเกี่ยวกับนักท่องเที่ยวแต่ละแห่งจัดทำแผนที่เส้นทางและแผนที่ท่องเที่ยวของสถานที่ท่องเที่ยวแต่ละแห่งนอกจากนี้สิ่งสำคัญที่สุดของธุรกิจการท่องเที่ยวอีกประการหนึ่งคือ

การบริการประกอบด้วยที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวที่สะอาดปลอดภัยราคาเหมาะสมอาหารและเครื่องดื่มห้องน้ำที่สะอาดสะดวกสบายและเหมาะสมกับสถานที่ของที่ระลึกและสินค้าพื้นเมือง

(5) ความปลอดภัยและการอำนวยความสะดวกด้านการเข้าเมืองต้องมีการคำนึงถึงมากที่สุดอาจจะกระทำได้หลายอย่างได้แก่การแนะนำเจ้าของท้องถิ่นให้ช่วยเหลือนักท่องเที่ยวเมื่อได้รับความเดือดร้อนการแนะนำนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับเรื่องการป้องกันและระมัดระวังตนเพื่อมิให้ได้รับอันตรายในด้านต่างๆการกำหนดมาตรการต่างๆเพื่อความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวการขอความร่วมมือจาก

หน่วยงานต่างๆในการอำนวยความสะดวกปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวการจัดหน่วยงานพิเศษเพื่อช่วยเหลือและให้บริการด้านต่างๆแก่นักท่องเที่ยว

การระเบียบพิธีการเข้าเมืองเช่นการทำวีซ่าและศุลกากรการขนส่งกระเป๋าของผู้โดยสารบริการขนส่งระหว่างท่าอากาศยานหรือสถานีขนส่งกับที่พักและการอำนวยความสะดวกด้านต่างๆแก่ผู้โดยสารที่สถานีขนส่งและท่าอากาศยาน

(6) องค์ประกอบด้านโครงสร้างพื้นฐานต้องมีเพียงพอตามความจำเป็นที่จะสนับสนุนความสะดวกและให้บริการแก่นักท่องเที่ยวอีกทั้งต้องเอื้อประโยชน์ต่อสาธารณชนจึงทำให้ธุรกิจการท่องเที่ยวสามารถดำเนินไปได้ด้วยดีและก่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็วทำให้แหล่งท่องเที่ยวมีการพัฒนาศักยภาพเพิ่มขึ้นได้แก่การไฟฟ้ามีเพียงพอและใช้การได้ดีไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ประกอบการและให้บริการรวมทั้งความปลอดภัยด้วยการประชาสัมพันธ์และปริมาณเพียงพอแก่การบริการการสื่อสารโทรเลขโทรสารสะดวกรวดเร็วและปริมาณของหน่วยบริการเพียงพอความสามารถในการกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูลตลอดจนสถานพยาบาลและโรงพยาบาลต่างๆทันสมัยสะดวกรวดเร็วปลอดภัย

(7) การสนับสนุนอื่นๆเป็นการเพิ่มความสะดวกสบายให้นักท่องเที่ยวเช่นการเงินการธนาคารระเบียบต่างๆของสถานที่หรือแหล่งค้นคว้าความร่วมมือระหว่างประเทศตลอดจนสภาพอ่อนโยนและมีไมตรีต่อกัน

ซูสีทธี ซูชาติ (2542:27) กล่าวถึงองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวว่าประกอบไปด้วย

(1) สิ่งดึงดูดใจซึ่งเกิดจากสถานที่และเหตุการณ์

(2) สิ่งอำนวยความสะดวกเช่นระบบขนส่งระบบการสื่อสารระบบสาธารณูปโภคและสิ่งก่อสร้างอื่นๆเช่นโรงแรมร้านอาหารตลอดจนการเข้าถึงต้องมีระบบการขนส่งประกอบด้วยเส้นทางพาหนะและผู้ประกอบการ

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542:45-46) กล่าวว่าการที่จะให้นักท่องเที่ยวไปเยี่ยมชมทรัพยากรท่องเที่ยวใดๆก็ตามขึ้นอยู่กับปัจจัย 3 ประการคือ

(1) ทรัพยากรท่องเที่ยวจะต้องมีสิ่งดึงดูดใจเช่นความสวยงามของธรรมชาติศิลปวัฒนธรรมโบราณสถานสถานที่ทางประวัติศาสตร์ เป็นต้น

(2) ทรัพยากรท่องเที่ยวจะต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกเป็นองค์ประกอบเพื่อให้นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวได้ประทับใจเช่นบริการด้านน้ำประปาไฟฟ้าการสื่อสารการขนส่งที่พักร้านอาหารที่ไว้วางใจแลกเปลี่ยนเงินตราสินค้าที่ระลึก เป็นต้น

(3) ทรัพยากรท่องเที่ยวจะต้องมีเส้นทางคมนาคมเข้าถึงต้องมีเส้นทางหรือโครงข่ายคมนาคมที่สามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวนั้นตลอดจนสามารถเชื่อมโยงกันระหว่างแหล่งท่องเที่ยวบริเวณใกล้เคียง

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548:28) กล่าวว่าองค์ประกอบของทรัพยากรท่องเที่ยว ประกอบด้วย

- (1) ทรัพยากรท่องเที่ยวต้องมีสิ่งดึงดูดใจเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สุดของทรัพยากรท่องเที่ยวที่ต้องดึงดูดใจอย่างใดอย่างหนึ่งให้นักท่องเที่ยวได้เยี่ยมชมสถานที่นั้นๆ
- (2) ทรัพยากรท่องเที่ยวต้องมีเส้นทางขนส่งเข้าถึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของทรัพยากรท่องเที่ยวที่ต้องมีเส้นทางหรือเครือข่ายคมนาคมขนส่งที่สามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวนั้นตลอดจนสามารถติดต่อเชื่อมโยงกันระหว่างทรัพยากรท่องเที่ยวหนึ่งกับอีกทรัพยากรท่องเที่ยวหนึ่งได้อย่างสะดวกและปลอดภัย
- (3) ทรัพยากรท่องเที่ยวต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกไว้บริการนักท่องเที่ยวที่เข้ามายังแหล่งท่องเที่ยวให้ได้รับความสะดวกสบายและประทับใจ

Swarbrooke (1999 :253-299) และ Mill and Morrison (1992:201) กล่าวว่าแหล่งท่องเที่ยวจะต้องประกอบไปด้วย

- (1) สิ่งดึงดูดใจซึ่งเป็นตัวดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางเข้ามาในพื้นที่
- (2) สิ่งอำนวยความสะดวกที่ให้บริการสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวขณะที่อยู่ในแหล่งท่องเที่ยว
- (3) สาธารณูปโภคและการขนส่งที่ช่วยให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้
- (4) การต้อนรับอย่างมีไมตรี

McIntosh, Ritchies and Goelner (1989) กล่าวถึงองค์ประกอบการท่องเที่ยวว่ามีดังนี้

- (1) นักท่องเที่ยวที่ต้องการหาประสบการณ์และความพึงพอใจโดยแสวงหาและเลือกแหล่งท่องเที่ยวรวมทั้งกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเพื่อสนองความพึงพอใจ
- (2) ธุรกิจที่จำหน่ายสินค้าและให้บริการสำหรับนักท่องเที่ยวนักธุรกิจจะเห็นว่านักท่องเที่ยวเป็นโอกาสในการหาผลประโยชน์จากการจัดเตรียมผลิตภัณฑ์และบริการเพื่อสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว

(3) หน่วยงานราชการในท้องถิ่นหรือในพื้นที่ที่จะมองว่านักท่องเที่ยวช่วยพัฒนาเศรษฐกิจในท้องถิ่นช่วยสร้างรายได้แก่ชุมชนท้องถิ่น

(4) ชุมชนและประชาชนในท้องถิ่นจะมองการท่องเที่ยวเป็นวัฒนธรรมและนำมาซึ่งการจ้างงานการที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาในท้องถิ่นจำนวนมากอาจให้ทั้งผลประโยชน์และผลเสียต่อท้องถิ่นนอกจากนี้ยังมีองค์ประกอบอื่นๆที่จะช่วยรองรับหรือสนับสนุนการท่องเที่ยวได้แก่ทรัพยากรธรรมชาติโครงสร้างพื้นฐานสิ่งอำนวยความสะดวกการขนส่งตลอดจนการต้อนรับและทรัพยากรทางวัฒนธรรม

Lundberg (1985) กล่าวว่าองค์ประกอบการท่องเที่ยวต้องประกอบด้วย

- (1) ร้านอาหาร
- (2) ที่พักประกอบด้วยโรงแรมรีสอร์ทคอนโดมิเนียมบ้านจัดสรร ฯลฯ
- (3) การขนส่งประกอบด้วยรถยนต์เครื่องบินรถเช่ารถโดยสารไฟและเรือ
- (4) การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประกอบด้วยการศึกษาตลาดการศึกษาความเป็นไปได้ด้าน

สถาปัตยกรรมวิศวกรรมและสถาบันการเงิน

(5) การวิจัยทางการท่องเที่ยวประกอบด้วยประชากรพฤติกรรมจิตวิทยาการวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายและผลประโยชน์

(6) ส่วนราชการประกอบด้วยสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งชาติสำนักงานการท่องเที่ยวระดับภูมิภาคและสำนักงานการท่องเที่ยวระดับท้องถิ่น

(7) นักการตลาดท่องเที่ยวประกอบด้วยตัวแทนนำเที่ยวบริษัทนำเที่ยวและบริษัทนำเที่ยวเพื่อเป็นรางวัล

(8) สิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวประกอบด้วยสวนสาธารณะพิพิธภัณฑ์ของเมืองสวนและบ้านที่มีความยิ่งใหญ่และสวยงาม

(9) สิ่งอำนวยความสะดวกด้านนันทนาการประกอบด้วยอุทยานแห่งชาติสถานที่ตั้งแคมป์การแสดงดนตรีคอนเสิร์ตและโรงมหรสพ

(10) อื่นๆประกอบด้วยสถานีบริการศูนย์บริการร้านขายของร้านเสื้อผ้าการถ่ายภาพและอุปกรณ์กีฬา

Gee, Choy and Makens (1984) ได้แบ่งองค์ประกอบของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวตามความสัมพันธ์ของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวกับธุรกิจหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ 3 กลุ่มใหญ่ๆได้แก่

(1) ธุรกิจที่เกี่ยวข้องโดยตรงต่อนักท่องเที่ยวได้แก่ธุรกิจที่พักร้านอาหารบริษัทการบินบริษัทขนส่งต่างๆตัวแทนนำเที่ยวร้านค้าปลีก เป็นต้น

(2) ธุรกิจที่เกี่ยวข้องโดยตรงและทางอ้อมต่อนักท่องเที่ยวได้แก่ธุรกิจจัดนำเที่ยวธุรกิจผลิตสิ่งพิมพ์ การท่องเที่ยวธุรกิจวิจัยตลาดและข้อมูลตลาดการท่องเที่ยว เป็นต้น

(3) หน่วยงานหรือองค์กรต่างๆที่พัฒนาการท่องเที่ยวโดยตรงและทางอ้อม ได้แก่ กวางแผนและพัฒนาหน่วยงานของรัฐและเอกชนสถาบันการเงินธุรกิจก่อสร้างสถาบันการศึกษา และฝึกอบรม เป็นต้น จากข้อมูลข้างต้นอาจจะสรุปได้ว่าองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวต้องประกอบด้วย

- 1) สภาพกายภาพและข้อมูลทั่วไปของพื้นที่ได้แก่ที่ตั้งเขตการปกครองสภาพภูมิศาสตร์
- 2) ทรัพยากรท่องเที่ยวในด้านธรรมชาติประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม
- 3) ตลาดการท่องเที่ยวได้แก่นักท่องเที่ยวที่มาของนักท่องเที่ยวพาหนะที่ใช้เดินทางกิจกรรมการ

เข้ามาดูฤดูกาลทัศนคติ

และความต้องการ

- 4) ความพร้อมทางการท่องเที่ยวประกอบด้วยโครงสร้างพื้นฐานการบริการข้อมูล

ข่าวสารสถานที่/สิ่งแวดล้อม

- 5) การเข้าถึงได้แก่ระบบเส้นทางคมนาคมขนส่งความสะดวกในการเข้าถึง

4. แนวความคิดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

4.1 ความหมายของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่ได้มีนักวิชาการทางด้านการท่องเที่ยวได้ให้ทัศนะไว้หลากหลายดังต่อไปนี้

มนัส สุวรรณ (2538:128) กล่าวว่าว่าการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้ประสบผลสำเร็จมีสิ่งสำคัญที่ต้องนำมาประเมินประกอบการตัดสินใจในการพัฒนาได้แก่ความปรารถนาของผู้ท่องเที่ยว ความสามารถในการใช้บริการของผู้ท่องเที่ยวความสะดวกในการเดินทางและการเข้าถึงและความสามารถที่จะรับได้ของพื้นที่ประกอบด้วยความสามารถที่จะรับได้เชิงกายภาพความสามารถที่จะรับได้เชิงสังคม และความสามารถที่จะรับได้เชิงนิเวศวิทยา

นิคม จารุมณี (2536:68) กล่าวถึงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวว่าการที่จะสร้างหรือพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นพื้นที่ที่น่าสนใจให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้นั้นจะต้องคำนึงถึงจุดสำคัญในด้านสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติทั้งในแง่กายภาพหรือภูมิภาคตำแหน่งที่ตั้งหรือชื่อเสียงของสถานที่ที่กระจายไปสู่โลกภายนอกสรุปได้ว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อให้ประสบผลสำเร็จต้องประกอบด้วยความสามารถในการใช้บริการของผู้ท่องเที่ยวความสะดวกในการเดินทางและการเข้าถึงและความสามารถที่จะรับได้ของพื้นที่ชื่อเสียงของสถานที่ที่กระจายไปสู่โลกภายนอก

4.2 การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวตามหลักทางวิชาการนั้นไม่ใช่เพียงการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวที่เสื่อมโทรมให้ดีขึ้นเท่านั้นแต่ยังเป็นการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีสภาพดีอยู่แล้วให้ดีขึ้นกว่าเดิมด้วยจึงต้องมีขั้นตอนการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวดังนี้

(บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548:28)

- (1) ขั้นตอนการจัดแบ่งเขตพื้นที่ในทรัพยากรท่องเที่ยว
  - (2) ขั้นตอนการกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวในแต่ละเขตของทรัพยากรท่องเที่ยว
  - (3) ขั้นตอนการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรมเสริมในทรัพยากรท่องเที่ยว
  - (4) ขั้นตอนการประเมินขีดความสามารถรองรับนักท่องเที่ยวแต่ละเขตพื้นที่ของทรัพยากรท่องเที่ยว
  - (5) ขั้นตอนการให้การศึกษาถึงผลกระทบของการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อสิ่งแวดล้อมแก่เจ้าหน้าที่รัฐเจ้าหน้าที่ทรัพยากรท่องเที่ยวและผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวในทรัพยากรท่องเที่ยว
  - (6) ขั้นตอนการจัดให้มีข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวต้องการรู้
  - (7) ขั้นตอนการจัดหางบประมาณในการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวให้เพียงพอการวางแผน
- เป็นลักษณะของการทำงานร่วมกันจากหลากหลายสาขาซึ่งเรียกว่า “สหสาขาวิชา” ทั้งนี้การวางแผนเป็นเรื่องที่มนุษย์ต้องการรู้“อนาคต” จะเกิดขึ้นเพื่อสร้างสภาวะแวดล้อมให้มีความเหมาะสมสามารถรับมือกับผลที่จะเกิดขึ้นในอนาคตซึ่งอาจจะเป็นส่วนที่เป็นคุณประโยชน์หรืออาจเป็นการลดการเสียประโยชน์ก็ได้ โดยการวางแผนนั้นมักปรากฏอยู่เสมอแม้กระทั่งในชีวิตปกติประจำวันของมนุษย์ที่อาจมีการวางแผนสำหรับชั่วโมงข้างหน้าในวันนี้พรุ่งนี้เดือนหน้าปีหน้าเป็นต้นสำหรับการวางแผนที่เกี่ยวข้องกับผู้คนจำนวนมากและเกี่ยวข้องกับผลได้ผลเสียขององค์กรขนาดใหญ่การวางแผนก็จะมีกระบวนการและระยะเวลายาวนานขึ้นเพื่อที่จะมองอนาคตให้ยาวขึ้นชัดเจนขึ้นเช่นการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชาติระยะต่างๆซึ่งกำหนดไว้ครั้งละ 5 ปีเป็นต้นเนื่องจากการวางแผนนั้นปรากฏอยู่ในทุกศาสตร์ทุกสาขา จุดประสงค์ต่างๆของการวางแผนจึงสามารถจำแนกได้คือประการแรกการวางแผนเพื่อแก้ปัญหาที่มีอยู่ ประการที่สองการวางแผนเพื่อกำหนดอนาคตและประการที่สามการวางแผนที่เป็น การเรียนรู้และปรับตัวของสังคมให้เท่าทันกับสภาพสังคมมีความซับซ้อนมากขึ้นและมีการเปลี่ยนแปลงเคลื่อนไหวอย่างรวดเร็ว

4.3 กระบวนการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะมีกระบวนการไม่แตกต่างจากทฤษฎีการวางแผนทั่วไปนั้นในที่นี้จะแบ่งกระบวนการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวออกเป็น 5 ขั้นตอนได้แก่

(1) การรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องและการสำรวจภาคสนามสามารถแบ่งออกเป็น 4 ประเด็นใหญ่ๆคือประเด็นที่หนึ่งสภาพกายภาพและข้อมูลทั่วไปของพื้นที่ได้แก่ที่ตั้งและเขตการปกครองสภาพภูมิประเทศภูมิอากาศทรัพยากรธรรมชาติลักษณะการใช้ที่ดินข้อมูลด้านประชากรการจ้างงานประการที่สองทรัพยากรท่องเที่ยวประกอบด้วยด้านธรรมชาติด้านประวัติศาสตร์และด้านวัฒนธรรมประการที่สามตลาดการท่องเที่ยวควรประกอบด้วยผู้มาเยือนที่มาของผู้มาเยือนพาหนะที่ใช้เดินทางแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวชอบโครงสร้างผู้เยี่ยมเยือนการกระจายตัวของผู้เยี่ยมเยือนในแต่ละช่วงเวลาแต่ละสถานที่ประการที่สี่ความพร้อมทางการท่องเที่ยวควรประกอบด้วยระบบโครงข่ายการคมนาคมในพื้นที่และพื้นที่ที่เกี่ยวข้องระบบขนส่ง

ระบบสาธารณะโครงสร้างพื้นฐานเช่นระบบไฟฟ้าประปาโทรศัพท์ระบบกำจัดขยะและความพร้อมของเมืองด้านต่างๆเช่นร้านค้าร้านอาหารโรงพยาบาลเป็นต้นซึ่งข้อมูลทั้ง 4 ประเด็นที่กล่าวมาข้างต้นอาจมีวิธีการรวบรวมที่แตกต่างกันออกไปได้นอกจากนี้ยังมีวิธีรวบรวมข้อมูลโดยการสำรวจการสังเกตการณ์และการออกแบบสอบถามเช่นการสำรวจแหล่งท่องเที่ยวการใช้แบบสอบถามด้านตลาดการท่องเที่ยวการสัมภาษณ์หรือการสังเกตการณ์พฤติกรรมนักท่องเที่ยวเป็นต้น

(2) การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นขั้นตอนการนำเอาข้อมูลต่างๆที่รวบรวมได้จากขั้นตอนแรกมาจัดทำเป็นคำบรรยายแผนภูมิแผนที่ตารางเป็นการศึกษาเพื่อให้ทราบถึงสภาพพื้นที่ในแง่มุมต่างๆและเนื่องจากการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเกี่ยวข้องกับการวางแผนด้านกายภาพดังนั้นการวิเคราะห์โดยใช้แผนที่จึงเป็นวิธีการหนึ่งที่เป็นจำเป็นเนื่องจากข้อมูลดิบที่ถ่ายทอดลงแผนที่นั้นนอกจากจะบ่งบอกถึงความสัมพันธ์กันในแง่ของขนาดและจำนวนแล้วยังบอกถึงความสัมพันธ์ในแง่ของทิศทางที่ตั้งการกระจายตัวอีกด้วยซึ่งเทคนิคการวิเคราะห์อื่นๆไม่สามารถทำได้สำหรับขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลนี้จะนำไปสู่คำตอบหรือภาพรวมของพื้นที่ในแต่ละหมวดว่า

เป็นอย่างไรได้แก่หมวดสภาพกายภาพและข้อมูลทั่วไปของพื้นที่หมวดทรัพยากรท่องเที่ยวซึ่งพิจารณาในแง่คุณค่าและความพร้อมในการรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวเหล่านั้นๆหมวดตลาดการท่องเที่ยวและหมวดความพร้อมทางการท่องเที่ยวเป็นต้น

(3) การกำหนดประเด็นปัญหาเป็นขั้นตอนต่อเนื่องจากการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งจะทำให้ผู้วางแผนมองเห็นภาพรวมในด้านต่างๆอันจะนำไปสู่การกำหนดประเด็นปัญหาด้านการท่องเที่ยวที่มีอยู่หรืออาจจะเกิดขึ้นได้ในอนาคตเช่นปัญหาความไม่พร้อมของพื้นที่ในการรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวปัญหาด้านการคมนาคมขนส่งปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการขาดระบบกำจัดขยะหรือน้ำเสียโดยในการกำหนดประเด็นปัญหาอาจมีเกณฑ์การพิจารณาอย่างกว้างๆ 5 ประการคือขนาดของปัญหาความ

ร้ายแรงของปัญหาความเร่งด่วนของปัญหาขนาดของกลุ่มพื้นที่หรือกลุ่มคนที่มีปัญหา รวมถึงการยอมรับประเด็นนั้นๆว่าเป็นปัญหาทั้งนี้

ในการวางแผนในเรื่องใดๆก็ตามย่อมมีปัญหามากมายสิ่งสำคัญประการหนึ่งคือการมองหาความเชื่อมโยงของปัญหาแต่ละประเด็นว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไรปัญหาที่ 1 ก่อให้เกิดปัญหาที่ 2 หรือส่งผลถึงปัญหาที่ 3 อย่างเป็นต้นซึ่งวิธีการดังกล่าวจะช่วยให้ผู้วางแผนสามารถจัดลำดับความสำคัญของปัญหาต่างๆได้เมื่อทราบถึงประเด็นปัญหาแล้วสิ่งที่ควรวิเคราะห์ต่อไปคือการพิจารณาความได้เปรียบเสียเปรียบทางการท่องเที่ยวในพื้นที่เป็นการนำเอาจุดเด่นจุดด้อยของตนไปเปรียบเทียบกับผู้อื่นโดยพิจารณาในภาพรวมว่าจะมีความสามารถในการแข่งขันกับแหล่งท่องเที่ยวในที่อื่นๆอย่างไรซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนแนวทางกลยุทธ์ในการส่งเสริมด้านการตลาดต่อไป

(4) การกำหนดนโยบายวัตถุประสงค์เป้าหมายในที่นี้ นโยบายคือแนวทางในการพัฒนาอย่างกว้างๆเป็นกรอบการดำเนินการที่จะไม่ระบุในรายละเอียดการกำหนดนโยบายคือการตอบคำถามว่า "จะทำอะไรในการพัฒนาการท่องเที่ยว" เช่นกำหนดนโยบายว่า "มุ่งเน้นการรักษาสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวและรักษาเอกลักษณ์ชุมชน" ส่วนวัตถุประสงค์คือความมุ่งหมายที่ต้องการหรือผลที่ต้องการให้เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากนโยบายที่กำหนดไว้การกำหนดวัตถุประสงค์คือการตอบคำถามว่าตั้งนโยบายนั้นไว้ "เพื่ออะไร" เช่นกำหนดนโยบายพัฒนาการท่องเที่ยวว่า "มุ่งเน้นการรักษาสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวและรักษาเอกลักษณ์ชุมชน" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ "ดึงดูดใจให้เกิดการเดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่" และเป้าหมายเป็นการถอดวัตถุประสงค์ซึ่งมีลักษณะค่อนข้างเป็นนามธรรมให้ออกมาเป็นรูปธรรมที่วัดได้ซึ่งสามารถกำหนดได้ในหลายลักษณะได้แก่การกำหนดเป้าหมายในเชิงปริมาณเป็นการตอบคำถามว่า "เท่าไร" การกำหนดเป้าหมายที่เป็นพื้นที่หรือบริเวณเป็นการตอบคำถามว่า "ทำที่ไหน" การกำหนดเป้าหมายที่เป็นกลุ่มคนเป็นการตอบคำถามว่า "ทำให้ใคร" การกำหนดเป้าหมายเป็นเวลาเป็นการตอบคำถามว่า "ทำเมื่อไหร่"

(5) การกำหนดแผนงานหรือโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นขั้นตอนสุดท้ายของการวางแผนเป็นขั้นตอนที่จะต้องกำหนดกิจกรรมต่างๆเพื่อให้เกิดการดำเนินการพัฒนาตามกรอบนโยบายวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ได้วางไว้โดยใช้ข้อมูลต่างๆที่ได้รวบรวมไว้ให้เป็นประโยชน์ซึ่งจะเป็นการพิจารณาในรายละเอียดของโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวต่างๆกล่าวโดยสรุปประการแรกคือควรมีการกำหนดโครงการระยะสั้นระยะยาวโครงการระยะสั้นเป็นโครงการในแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูงการลงทุนต่ำและได้ผลเร็วหรือเป็นโครงการที่มีความจำเป็นเร่งด่วนสำหรับโครงการระยะยาวจะเป็นโครงการที่มีการลงทุนสูงให้ผลระยะยาวประการที่สองควรมีการกำหนดแผนงานหรือโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวควรพิจารณาให้ครอบคลุมทั้งด้านตัวแหล่งท่องเที่ยวการพัฒนา

บริการทางการท่องเที่ยวซึ่งมีประเด็นสำคัญคือการพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวระบบการสื่อความหมายในแหล่งและการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวรวมถึงแผนงานหรือโครงการด้านการพัฒนาการตลาดประการที่สามควรมีการกำหนดแผนงานหรือโครงการเพื่อพัฒนาสาธารณูปโภคสาธารณูปการต่างๆควรพิจารณาถึงความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมดั้งเดิมของพื้นที่ได้มาตรฐานและมีความเพียงพอต่อความต้องการในปัจจุบันและอนาคตและประการสุดท้ายควรมีการกำหนดแผนงานหรือโครงการต่างๆต้องเป็นการเพิ่มพูนคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยวในด้านอนุรักษ์และปรับปรุงให้ดีขึ้นรวมทั้งได้รับการยอมรับเห็นชอบจากประชาชนทุกระดับ

5. เศรษฐกิจสร้างสรรค์

5.1 นิยามเศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยภาพรวมความหมายของ “เศรษฐกิจสร้างสรรค์” ยังอยู่ในขั้นตอนของ

การพัฒนาแนวคิดอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น ความหมายของเศรษฐกิจสร้างสรรค์จึงมีความหลากหลาย และยังไม่มีการจำกัดความที่สร้างความเข้าใจและการยอมรับอย่างเบ็ดเสร็จเพียงอย่างเดียว อย่างไรก็ตาม มีความหมายอย่างง่ายของ “เศรษฐกิจสร้างสรรค์” คือ “การสร้างมูลค่าที่เกิดจากความคิดของมนุษย์” โดย John Howkins 5 ทั้งนี้มีคำจำกัดความที่มักใช้อ้างอิงอย่างกว้างขวาง ดังนี้

5.1.1 ความหมายที่กำหนดโดยประเทศที่เป็นผู้นำการพัฒนา สหราชอาณาจักร เป็นประเทศแรกๆ ที่ให้ความสำคัญต่อแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจ และเป็นประเทศต้นแบบที่มีความสำเร็จในการพัฒนาได้รับการยอมรับให้เป็น “ศูนย์กลางความสร้างสรรค์ของโลก” (World Creative Hub) ได้ให้ความหมายของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ดังนี้ “เศรษฐกิจที่ประกอบด้วยอุตสาหกรรมที่มีรากฐานมาจากความคิดสร้างสรรค์ของบุคคล ทักษะความชำนาญ และความสามารถพิเศษ ซึ่งสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการสร้างความมั่งคั่งและสร้างงานใหม่เกิดขึ้นได้โดยที่สามารถสังสรรค์และสงวน จากรุ่นเก่าสู่รุ่นใหม่ด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา” กรอบแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ พบว่า องค์ประกอบของ “เศรษฐกิจสร้างสรรค์” จะมีพื้นฐานแนวคิดที่คล้ายคลึงกัน โดยที่เน้นการขับเคลื่อนเศรษฐกิจบนพื้นฐานของการใช้ของความรู้ (Knowledge) การศึกษา (Education) การสร้างสรรค์งาน (Creativity) และการใช้ทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual Property) ที่เชื่อมโยงกับรากฐานทางวัฒนธรรม การส่งสมความรู้ของสังคม และเทคโนโลยี/นวัตกรรมสมัยใหม่ แต่อย่างไรก็ตาม แม้จะมีพื้นฐานแนวคิดที่คล้ายคลึงกันแต่ก็มีความแตกต่างของการจัดประเภทของอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ทั้งนี้ในระดับองค์การระหว่างประเทศซึ่งกำหนดขอบเขต เพื่อเป็นมาตรฐานอ้างอิง นั้น มีจุดเน้นและการให้น้ำหนักความสำคัญที่แตกต่างกัน สำหรับในระดับประเทศนั้นเป็นผลมาจากอัต

ลักษณะตลอดจนการเลือกกลุ่ม อุตสาหกรรมบนพื้นฐานของความได้เปรียบ ทั้งความได้เปรียบเชิงสัมบูรณ์ และเชิง เปรียบเทียบ (Absolute and Comparative Advantages) (สำนักงานคณะกรรมการ พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และศูนย์การออกแบบ, 2552)

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กาญจนา แสงลี้มสุวรรณ และศรินทร์ยา แสงลี้มสุวรรณ (2555) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง การ ท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน พบว่า หัวใจสำคัญของการวางแผนพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรมให้มีการเติบโตอย่างยั่งยืน คือการรักษาสมดุลระหว่างการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม และการส่งเสริมพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อาศัยความร่วมมือกันจากทุกฝ่ายทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กร อิสระ และชุมชน ขั้นตอนของการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อนำไปสู่การ พัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนนั้น ประกอบด้วยการตลาดที่จะต้องตอบสนองความต้องการและสร้าง ความพึงพอใจให้แก่นักท่องเที่ยว การวางแผนโครงการพัฒนา แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งรวมถึง การวางแผนการใช้พื้นที่ การวางแผนการขนส่ง การประเมินผลกระทบและศักยภาพในการพัฒนาแหล่ง ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จัดการที่เหมาะสมต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งรวมถึงการจัดการ แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เพื่อสนับสนุน การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมพร้อมกับการอนุรักษ์พัฒนาวัฒนธรรม ให้ยั่งยืนในระยะยาวต่อไป

วรรณมา คำปวนบุตร .(2557). ได้ทำโครงการวิจัยการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการ ท่องเที่ยวบนฐานเชิงนิเวศวัฒนธรรมในเขตพื้นที่ตำบลพระธาตุ อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัย พบว่า 1) ด้านบริบทชุมชนและนิเวศวัฒนธรรมของชุมชนตำบลพระธาตุ พบว่า ได้มี การสืบทอดวัฒนธรรมด้านการเลือกบริเวณพื้นที่ตั้งชุมชนและแหล่งน้ำ รวมถึงได้สืบทอดด้านภูมิปัญญา ประเพณี และพิธีกรรมที่เกิดจากความสัมพันธ์กันระหว่างธรรมชาติกับความเชื่อมาจากบรรพบุรุษ ซึ่งเป็นกลุ่มคน ลาวที่ได้อพยพมาจากเมืองจำปาศักดิ์ในอาณาจักรศรีสัตตนาคนหุต ลาวล้านช้าง ราวพุทธศตวรรษที่ 22-23 2) ด้านสถานการณ์การท่องเที่ยวในเขตพื้นที่พระธาตุนาดูน พบว่า มี (2.1)ด้านจุดอ่อน คือ แหล่งท่องเที่ยวขาดระบบการบริหารจัดการใน 5 ด้าน ได้แก่ (1)การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและพื้นที่ตั้ง (2)การ ขาดสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานในแหล่งท่องเที่ยว (3)การส่งเสริมการท่องเที่ยวและ การประชาสัมพันธ์ (4)การตลาดด้านการท่องเที่ยวและสินค้าที่ระลึก (5)การอนุรักษ์และฟื้นฟู วัฒนธรรมท่อง ถิ่น (2.2)ด้านจุดแข็ง คือ มีองค์พระธาตุนาดูนซึ่งเป็นพระธาตุที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่งของภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ (2.3)ด้านโอกาส คือ มีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญและเป็นที่ยู้งักของคนใน จังหวัดและ จังหวัดใกล้เคียง เช่น กุสันตรัตน์ กุ๋นน้อย พิพิธภัณฑ์จัมปาศรี สวนสมุนไพรรูปป่าไผ่ เขื่อน อีสานภายใน

สถาบันวิจัยสวนวลัยรุกขเวช เป็นต้น (2.4)ด้านอุปสรรค คือ แหล่งท่องเที่ยวตั้งอยู่ไกล จากจังหวัดมหาสารคาม การเข้าถึงค่อนข้างไม่สะดวกเนื่องจากถนนมีสภาพชำรุดในบางจุด 3) ด้านศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว พบว่าชุมชนตำบลพระธาตุมีแหล่งท่องเที่ยวอยู่ 4 กลุ่ม โดยเรียงลำดับจากกลุ่มที่มีศักยภาพระดับมากไปหากลุ่มที่มีศักยภาพระดับน้อย ได้แก่ (3.1)แหล่งท่องเที่ยวในฐานศาสนาและความเชื่อ ประกอบไปด้วยสิมโบราณ กุ่มน้อย กุ่มสันตริรัตน์ พระธาตุนาคุณ และหลุมขุดคนพระพิมพ์ดินเผา (3.2)แหล่งท่องเที่ยวในฐานเศรษฐกิจชุมชน ประกอบไปด้วย ผลิตภัณฑ์จากกกและเสื่อกก ผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูป ผลิตภัณฑ์จากผ้าไหม ผ้าทอมือและผ้าสไบขิด ผลิตภัณฑ์ดอกไม้ประดิษฐ์ ศูนย์การเรียนรู้และฟาร์มเลี้ยงกบ (3.3)แหล่งท่องเที่ยวในฐานวัฒนธรรม ประกอบด้วยสวนสมุนไพร สวนไผ่ และเขื่อนอีสานในสวนวลัยรุกขเวช พิพิธภัณฑ์จัมปาศรี (3.4)แหล่งท่องเที่ยวในฐานทรัพยากรธรรมชาติ ประกอบด้วยป่าชุมชนและป่าดอนปู่ตาของชุมชนตำบลพระธาตุ 4) บทเรียนด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ตำบลพระธาตุ พบว่า แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลพระธาตุนั้น จะต้องมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทชุมชนและนิเวศวัฒนธรรมของชุมชนตำบลพระธาตุ และจะต้อง ประกอบไปด้วยองค์ประกอบสำคัญอยู่ 2 ประการ คือ (4.1)การดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวอย่างมี ส่วนร่วม โดยกลุ่มผู้นำชุมชนและชาวบ้านจะต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินงานอยู่ 3 ส่วน ได้แก่ (1)คณะกรรมการดำเนินงานและหน้าที่ (2)การวางแผนการดำเนินงาน (3)โปรแกรมการท่องเที่ยวและ เส้นทางนำเที่ยว (4.2)ขั้นตอนการอนุมัติและการดำเนินโครงการด้านท่องเที่ยว จะต้องมีการดำเนินงานโดยให้ยึดและปฏิบัติตาม“โครงสร้างการดำเนินงานอย่างมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลพระธาตุและชุมชนตำบลพระธาตุ” 5) ด้านศักยภาพของชุมชนในด้านการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนและชุมชน 8 หมู่บ้าน ในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ตำบลพระธาตุ พบว่า ผู้นำชุมชนและชุมชนทั้ง 8 หมู่บ้านมีศักยภาพในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก-มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 40.16 และ 35.61 ตามลำดับ โดยเรียงลำดับจากด้านที่นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในระดับมากไปหาระดับน้อย ได้แก่ (5.1) ด้านการให้บริการของบุคลากรในชุมชน ในระดับมาก-มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 48.39 และ 41.62 ตามลำดับ (5.2) ด้านกระบวนการ ขั้นตอนการให้บริการ ในระดับมาก-มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 48.99 และ 26.16 ตามลำดับ (5.3) ด้านวิถียาผู้ให้บริการของชุมชน ในระดับมาก-มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 42.69 และ 36.72 ตามลำดับ (5.4) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ในระดับมาก-มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 40.17 และ 29.17 ตามลำดับ (5.5) ด้านที่พักแรม ความพร้อมของห้องประชุมและอาหาร ในระดับมาก-มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 37.80 และ 32.98 ตามลำดับ (5.6) ด้านสถานที่ท่องเที่ยว ในระดับมาก-ปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 44.54 และ 25.95 ตามลำดับ โดยสิ่งที่ผู้นำชุมชนและชุมชนทั้ง 8 หมู่บ้าน ควรริบดำเนินการแก้ไขและปรับปรุง คือ ด้านสถานที่ท่องเที่ยว โดยเฉพาะด้านการกำหนด

ระยะเวลาควรให้มีความเหมาะสมกับเส้นทางนำเที่ยวใน แต่ละฐานการท่องเที่ยว 6) ด้านรูปแบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวบนฐานนิเวศวัฒนธรรมในพื้นที่ตำบลพระธาตุตาม หลักการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน พบว่า ชุมชนตำบลพระธาตุมีฐานการท่องเที่ยวอยู่ 4 ฐาน ดังนั้นจึงทำให้ มีรูปแบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวต้องมืองค์ประกอบสำคัญ อยู่ 4 ประการ ได้แก่ (6.1)รูปแบบการท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์และแบบเฉพาะของชุมชนตำบลพระธาตุ คือ (1)ประวัติศาสตร์ (2)วัฒนธรรมและภูมิปัญญา (3)อาชีพและวิถีชีวิต (4)นิเวศวัฒนธรรม (6.2)การบริหารจัดการ งบประมาณเนื่องในกิจกรรมการท่องเที่ยว (6.3)ผลกระทบจากกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อชุมชน และ(6.4)การดำเนินงานและจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวของบุคลากรในชุมชนตำบลพระธาตุ ผลจากการวิจัยในครั้งนี้ได้ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อชุมชนตำบลพระธาตุ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูและอนุรักษ์ประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชน 2) กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนตำบลพระธาตุในการศึกษาภาคเอกสารและ ภาคสนาม จนทำให้ได้ (1)แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลพระธาตุที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทชุมชนและนิเวศวัฒนธรรมของชุมชนตำบลพระธาตุ (2)แนวทางในการพัฒนาบุคลากรของชุมชนตำบลพระธาตุ 3) กระบวนการศึกษาอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลพระธาตุ เกี่ยวกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยวตามหลักการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ก่อให้เกิดนโยบาย แนวทางการพัฒนาชุมชนและโครงการวิจัยของชุมชน โดยองค์การบริหารส่วนตำบลพระธาตุได้นำ“นโยบาย แนวทางการพัฒนาชุมชนและโครงการวิจัยของชุมชน”ไปบรรจุไว้ในแผนพัฒนาสามปี(พ.ศ.2556-2558) 4) กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชนอย่างมีส่วนร่วม ก่อให้เกิดองค์ความรู้ที่สามารถนำไป บูรณาการต่อกระบวนการเรียนการสอนในสาขาวิชาที่มีความเกี่ยวข้อง โดยที่วิจัยได้เสนอองค์ความรู้ ที่ได้จากการวิจัยต่อสถาบันการศึกษา เพื่อไปพัฒนากิจกรรมและโครงการทางด้าน (1)ด้านกระบวนการเรียนการสอน (2)ด้านบำรุงศิลปวัฒนธรรม (3)ด้านการวิจัย และ(4)ด้านบริการวิชาการแก่ชุมชน

7. กรอบแนวคิดการวิจัย

<p>องค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อไปสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ มืองค์ประกอบทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านสิ่งแวดล้อม</p> <p>2) ด้านความปลอดภัย</p> <p>3) ด้านการบริการและการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ความพร้อมทางการท่องเที่ยวประกอบด้วย</p> <p>3.1) โครงสร้างพื้นฐาน</p> <p>3.2) การบริการได้ที่พักอาหาร/เครื่องดื่มห้องน้ำของที่ระลึก/สินค้าพื้นเมือง</p>	<p>ประเด็นการพัฒนาสู่เมืองเศรษฐกิจสร้างสรรค์ มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่</p> <p>1) ด้านองค์ความรู้ และการศึกษา</p> <p>2) ด้านการสร้างสรรค์งาน</p> <p>3) ด้านการใช้ทรัพยากรเส้นทางปัญญา</p> <p>4) ด้านการเชื่อมโยงพื้นฐานทางศิลปวัฒนธรรม</p> <p>5) ด้านการสั่งสมความรู้ของสังคม</p> <p>6) ด้านเทคโนโลยี/นวัตกรรมสมัยใหม่</p>
---	--

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัย ศึกษาแนวทางการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดมหาสารคาม
เพื่อไปสู่เมืองเศรษฐกิจสร้างสรรค์นี้วิธีการดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร เป็นประชาชน และนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดมหาสารคาม
ซึ่งมีจำนวนมากกว่า 100,000 คน

กลุ่มตัวอย่าง กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตาราง Taro Yamane (Tamane, 1973)
ที่มีระดับความคลาดเคลื่อน 5% ได้จำนวนของกลุ่มตัวอย่าง เท่ากับ 400 คน

ตาราง 1 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง Yamane

ขนาดประชากร	ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ระดับความคลาดเคลื่อน (e)					
	±1%	±2%	±3%	±4%	±5%	±10%
500	*	*	*	*	222	83
1,000	*	*	*	385	286	91
1,500	*	*	638	441	316	94
2,000	*	*	714	476	333	95
2,500	*	1,250	769	500	345	96
3,000	*	1,364	811	517	353	97
3,500	*	1,458	843	530	359	97
4,000	*	1,538	870	541	364	98
4,500	*	1,067	891	549	367	98
5,000	*	1,667	909	556	370	98
6,000	*	1,765	938	566	375	98
7,000	*	1,842	959	574	378	99
8,000	*	1,905	976	580	381	99
9,000	*	1,957	989	584	383	99
10,000	5,000	2,000	1,000	588	385	99
15,000	6,000	2,143	1,034	600	390	99
20,000	6,667	2,222	1,053	606	392	100
25,000	7,143	2,273	1,064	610	394	100
50,000		2,381	1,087	617	397	100
100,000		2,439	1,099	621	398	100
∞		2,500	1,111	625	400	100

การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

1. ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเรื่องการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อไปสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ มืองค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน ได้แก่

- 1) ด้านสิ่งแวดล้อม
- 2) ด้านความปลอดภัย
- 3) ด้านการบริการและการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ความพร้อมทางการท่องเที่ยว

ประกอบด้วย

- 3.1) โครงสร้างพื้นฐาน
- 3.2) การบริการได้ที่พักอาหาร/เครื่องดื่มห้องน้ำของที่ระลึก/สินค้าพื้นเมือง

สถานที่จอดรถ

- 3.3) ข้อมูลข่าวสารได้แก่หนังสือแนะนำสถานที่แผ่นพับแผนที่การอบรมนำ

เที่ยว

- 3.4) สถานที่/สิ่งแวดล้อมเช่นภายนอกรอบๆแหล่งท่องเที่ยวการจัดที่อยู่ของช่าง

ความสะอาดของบริเวณโดยรอบและอาคารบริการนักท่องเที่ยว

- 3.5) การเข้าถึงได้แก่ระบบเส้นทางคมนาคม

4) ประเด็นการพัฒนาสู่เมืองเศรษฐกิจสร้างสรรค์ มืองค์ประกอบ ได้แก่

- 4.1 ด้านองค์ความรู้ และการศึกษา
- 4.2 ด้านการสร้างสรรค์งาน
- 4.3 ด้านการใช้ทรัพย์สินทางปัญญา
- 4.4 ด้านการเชื่อมโยงพื้นฐานทางศิลปวัฒนธรรม
- 4.5 ด้านการส่งเสริมความรู้ของสังคม
- 4.6 ด้านเทคโนโลยี/นวัตกรรมสมัยใหม่

2. สร้างคำถามเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการวิจัยทั้ง 4 ด้าน

3. ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในการวิจัย

3.1 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นจากการที่ได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
นำเสนอที่ปรึกษางานวิจัยเพื่อตรวจสอบ

3.2 การหาความเที่ยงตรงโดยนำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปเสนอต่อที่ผู้ทรงคุณวุฒิ
ที่เป็นที่ปรึกษางานวิจัยเพื่อทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของคำถามในแต่ละข้อว่าตรงตาม
วัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้หรือไม่หลังจากนั้นก็นำมาแก้ไขปรับปรุงโดยปรับจำนวนข้อเหลือด้านเพื่อ
ดำเนินการในขั้นต่อไป

3.3 นำแบบสอบถามฉบับที่แก้ไขปรับปรุงเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มทดสอบซึ่งไม่ใช่
กลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยในครั้งนี้จำนวน 30 คนแล้วนำผลมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability)
โดยการหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha
Coefficient: α) โดยกำหนดให้แบบทดสอบที่มีค่า $\alpha = 0.7$ ขึ้นไปเป็นแบบทดสอบที่มีค่าความเชื่อมั่น
เป็นที่ยอมรับได้โดยได้ค่า $\alpha = 0.782$

3.4 นำแบบสอบถามที่ได้มาจัดพิมพ์เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยการเก็บ
รวบรวมข้อมูลในการเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

3.4.1 เตรียมแบบสอบถามทั้งหมด 400 ชุดเพื่อนำไปเก็บข้อมูลยังแหล่ง
ท่องเที่ยวที่กำหนดในจังหวัดมหาสารคาม 13 อำเภอ

3.4.2 ดำเนินการนำแบบสอบถามไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่กำหนดในจังหวัด
มหาสารคามเพื่อขอความร่วมมือให้นักท่องเที่ยวชาวไทยและผู้เกี่ยวข้องในการท่องเที่ยวตอบ
แบบสอบถามหรือสัมภาษณ์เก็บข้อมูลระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2560 – กรกฎาคม 2561

3.4.3 ผู้ช่วยนักวิจัยทำการแจกแบบสอบถามออกไปยังกลุ่มตัวอย่างจำนวน
400 ชุดโดยนำแบบสอบถามไปสอบถามกับนักท่องเที่ยวชาวไทยที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัด
มหาสารคามเป็นผู้อ่านและตอบแบบสอบถามเองหรืออาจเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ร่วมด้วยโดยผู้ช่วย
นักวิจัยจะอยู่รอรับแบบสอบถามหรือสัมภาษณ์กรณีที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีข้อสงสัยไม่เข้าใจผู้ช่วยนักวิจัย
จะคอยชี้แจงและอธิบายข้อสงสัยให้แก่ผู้ตอบแบบสอบถาม

3.4.4 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของคำตอบในแบบสอบถาม

3.4.5 จัดหมวดหมู่ของข้อมูลในแบบสอบถามเพื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์ทางสถิติ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยนำผลคะแนนที่ได้จากแบบสอบถามทั้งหมดไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

- 1) ข้อมูลพื้นฐานด้านประชากรและสังคม และองค์ประกอบการเลือกข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว ที่ตัดสินใจเลือกท่องเที่ยววิเคราะห์ด้วย ค่าร้อยละ
- 2) ระดับความเห็นด้วยของนักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิเคราะห์โดยใช้ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจากเกณฑ์ดังกล่าวสามารถจัดช่วงคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 1-5 คะแนนโดยกำหนดในการแบ่งช่วงคะแนนออกเป็น 5 ช่วง (บุญชม ศรีสะอาด, 2535) จะได้เกณฑ์การวัดระดับคะแนนที่แบ่งเป็น 5 ช่วงได้ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.51 - 5.00 ความหมาย คือ ระดับความเห็นด้วย มาก ที่สุด

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.51 - 4.50 ความหมาย คือ ระดับความเห็นด้วย มาก

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.51 - 3.50 ความหมาย คือ ระดับความเห็นด้วย ปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.51 - 2.50 ความหมาย คือ ระดับความเห็นด้วย น้อย

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 1.50 ความหมาย คือ ระดับความเห็นด้วย น้อยที่สุด

- 3) การวิเคราะห์ปัจจัยแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไปสู่เมืองเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ด้วยโดยตรวจสอบความเอนเอียงข้อมูลที่น่ามาวิเคราะห์ และทำการวิเคราะห์สมการถดถอย (Regression) โดยกำหนดสัญลักษณ์ตัวแปร ดังนี้

Potential หมายถึง ศักยภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์

Factor1 หมายถึง ด้านองค์ความรู้ และการศึกษา

Factor2 หมายถึง ด้านการสร้างสรรค์งาน

Factor3 หมายถึง ด้านการใช้ทรัพย์สินทางปัญญา

Factor4 หมายถึง ด้านการเชื่อมโยงพื้นฐานทางศิลปวัฒนธรรม

Factor5 หมายถึง ด้านการส่งเสริมความรู้ของสังคม

Factor6 หมายถึง ด้านเทคโนโลยี/นวัตกรรมสมัยใหม่

4) ขั้นตอนสุดท้ายทำการสรุปผล และ อภิปรายผลข้อมูลที่ได้วิเคราะห์ได้เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของมหาสารคามต่อไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาแนวทางการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดมหาสารคามเพื่อไปสู่เมืองเศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสม (Mixed Methods Research) ซึ่งการรายงานผลการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ และ 2) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ดังนี้

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

4.1.1 ข้อมูลพื้นฐานด้านประชากรและสังคม

ตาราง 2 ข้อมูลพื้นฐานด้านประชากรและสังคม

ลักษณะพื้นฐาน	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	193	48.3
หญิง	206	51.5
ไม่ระบุ	1	0.3
รวม	400	100.0
2. อายุ		
ต่ำกว่า 20 ปี	31	7.8
20 – 30 ปี	140	35.0
31 – 40 ปี	78	19.5
41 – 50 ปี	85	21.3
51 – 60 ปี	34	8.5
มากกว่า 60 ปี	27	6.8
ไม่ระบุ	5	1.3
รวม	400	100.0

ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชาย ร้อยละ 48.3 เป็นเพศหญิง ร้อยละ 51.5 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 20 – 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 35 รองลงมา อายุระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 21.3 และ อายุระหว่าง 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 19.5 ตามลำดับ

ลักษณะพื้นฐาน	จำนวน	ร้อยละ
3. สถานภาพ		
โสด	173	43.3
สมรส	207	51.8
หย่าร้าง	16	4.0
อื่นๆ	1	0.3
ไม่ระบุ	3	0.8
รวม	400	100.0
4. ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	56	14.0
มัธยมศึกษา	110	27.5
อนุปริญญา	40	10.0
ปริญญาตรี	155	38.8
ปริญญาโท	15	3.8
อื่นๆ	23	5.8
ไม่ระบุ	1	0.3
รวม	400	100.0
5. อาชีพ		
นักเรียน นักศึกษา	110	27.5
พนักงาน / ลูกจ้าง	67	16.8
รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ	54	13.5
ค้าขาย	85	21.3
เกษตรกร	79	19.8
อื่นๆ	2	0.5
ไม่ระบุ	3	0.8
รวม	400	100.0

ผู้ตอบแบบสอบถามมีสถานภาพ สมรส จำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 51.8 รองลงมา โสด ร้อยละ 43.3 และหย่าร้าง ร้อยละ 4 ระดับการศึกษา จำนวนมากที่สุด ระดับปริญญาตรี ร้อยละ 38.8 รองลงมา มัธยมศึกษา ร้อยละ 27.5 และ ระดับประถมศึกษา ร้อยละ 14 กาประกอบอาชีพ นักเรียน นักศึกษา จำนวนมากที่สุด ร้อยละ 27.3 รองลงมา ค้าขาย ร้อยละ 21.3 และ เกษตรกร ร้อยละ 19.8

ลักษณะพื้นฐาน	จำนวน	ร้อยละ
6. รายได้ต่อเดือน		
ไม่มีรายได้	82	20.5
ต่ำกว่า 5,000 บาท	33	8.3
5,000 - 10,000 บาท	66	16.5
10,001 - 15,000 บาท	127	31.8
15,001 - 20,000 บาท	53	13.3
มากกว่า 20,000 บาท	38	9.5
ไม่ระบุ	1	0.3
รวม	400	100.0
7. พาหนะที่ใช้ในการเดินทาง		
รถจักรยานยนต์	146	36.5
รถยนต์ส่วนตัว	225	56.3
รถตู้	2	5
รถบัส	6	1.5
รถรับจ้างประจำทาง	16	4.0
อื่นๆ	5	1.3
รวม	400	100.0
8. สถานะของผู้ตอบแบบสอบถาม		
นักท่องเที่ยว	26	6.5
ผู้ประกอบการสถานที่พัก	6	1.5
ผู้ประกอบการร้านอาหาร	38	9.5
ผู้ประกอบการร้านของที่ระลึก	3	0.8
มัคคุเทศน์	2	0.5
ผู้อาศัยในชุมชน	270	67.5

หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง	39	9.8
อื่นๆ	16	4.0
รวม	400	100.0

9. การเลือกหาข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ
ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต	166	41.5
หนังสือหรือวารสาร	78	19.5
เพื่อนหรือญาติ	79	19.8
ประสบการณ์ตนเอง	38	9.5
หนังสือพิมพ์	23	5.8
ป้ายประชาสัมพันธ์	7	1.8
บริษัทนำเที่ยว	3	0.8
ไม่ระบุ	6	1.5
รวม	400	100.0

ผู้ตอบแบบสอบถาม มีรายได้ต่อเดือนมากที่สุด ระหว่าง 10,001-15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 31.8 รองลงมา ไม่มีรายได้ ร้อยละ 20.5 และ ระหว่าง 5,000 - 10,000 บาท ร้อยละ 16.5

พาหนะที่ใช้ในการเดินทางใช้มากที่สุด รถยนต์ส่วนตัว ร้อยละ 56.3 รองลงมา รถจักรยานยนต์ 36.5 และ รถตู้ ร้อยละ 2

สถานะของผู้ตอบแบบสอบถาม มากที่สุดเป็นผู้อาศัยในชุมชน ร้อยละ 67.5 รองลงมา เป็นหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง ร้อยละ 9.8 และ ผู้ประกอบการร้านอาหาร ร้อยละ 9.5

4.1.2 อันดับความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดมหาสารคาม

กลุ่มตัวอย่างได้จัดอันดับความสำคัญมากที่สุดของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดมหาสารคาม 3 อันดับ ดังนี้

อันดับที่ 1 แหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญมากที่สุด ได้แก่ พระธาตุนาดูน อำเภอนาดูน

อันดับที่ 2 แหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญมาก ได้แก่ วัดป่าวังน้ำเย็น อำเภอเมืองมหาสารคาม

อันดับที่ 3 แหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญรองลงมา ได้แก่ สะพานไม้แกดำ อำเภอแกดำ

4.1.3 ข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดมหาสารคาม

ตาราง 3 ศักยภาพด้านสิ่งแวดล้อมในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดมหาสารคาม

ประเด็นการประเมินศักยภาพ	การแปรผล		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความสำคัญ
1. ด้านสิ่งแวดล้อม			
1) มีการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้อยู่ในสภาพที่ดี	4.44	.572	มาก
2) บริเวณแหล่งท่องเที่ยวมีความสะอาด	4.29	.584	มาก
3) แหล่งท่องเที่ยวมีความเงียบสงบและเป็นส่วนตัว	4.37	.651	มาก
4) มีการจัดเก็บขยะอย่างทั่วถึงและจัดวางที่ทิ้งขยะอย่างเหมาะสม	4.34	.644	มาก
5) มีห้องสุขาให้บริการอย่างเพียงพอ	4.37	.678	มาก
6) มีปัญหาด้านมลภาวะอื่นๆ	4.30	.683	มาก
ค่าเฉลี่ย	4.35	.635	มาก

ศักยภาพด้านสิ่งแวดล้อมในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดมหาสารคาม มากที่สุด มีการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้อยู่ในสภาพที่ดี มีค่าเฉลี่ย 4.44 รองลงมา แหล่งท่องเที่ยวมีความเงียบสงบและเป็นส่วนตัว และมีห้องสุขาให้บริการอย่างเพียงพอ มีค่าเฉลี่ย 4.37 และ มีการจัดเก็บขยะอย่างทั่วถึงและจัดวางที่ทิ้งขยะอย่างเหมาะสม ค่าเฉลี่ย 4.34 ตามลำดับ

ตาราง 4 ศักยภาพด้านความปลอดภัยในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดมหาสารคาม

ประเด็นการประเมินศักยภาพ	การแปรผล		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความสำคัญ
2. ด้านความปลอดภัย			
1) มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	4.34	.591	มาก
2) มีความปลอดภัยในการเดินทางมาท่องเที่ยว	4.31	.575	มาก
3) มีความปลอดภัยบริเวณสถานที่จอดรถของนักท่องเที่ยว	4.36	.626	มาก
4) มีการดูแลความปลอดภัยของหน่วยงานราชการ/องค์กรท้องถิ่น	4.31	.647	มาก
ค่าเฉลี่ย	4.33	.609	มาก

ศักยภาพด้านความปลอดภัยในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดมหาสารคาม มากที่สุด มีความปลอดภัยบริเวณสถานที่จอดรถของนักท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 4.36 รองลงมา มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีค่าเฉลี่ย 4.34 และ มีความปลอดภัยในการเดินทางมาท่องเที่ยว มีการดูแลความปลอดภัยของหน่วยงานราชการ/องค์กรท้องถิ่น ค่าเฉลี่ย 4.31 ตามลำดับ

ตาราง 5 ศักยภาพด้านการบริการและการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดมหาสารคาม

ประเด็นการประเมินศักยภาพ	การแปรผล		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความสำคัญ
3. ด้านการบริการและการจัดการแหล่งท่องเที่ยว			
1) มีระบบการคมนาคมขนส่งที่สะดวก	4.31	.631	มาก
2) มีที่พัก โรงแรม/รีสอร์ท/โฮมสเตย์/เกสต์เฮาส์/หอพัก/แคมป์ปิ้ง	4.34	.634	มาก
3) มีป้ายสัญลักษณ์บอกทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวอย่างชัดเจน	4.29	.717	มาก
4) มีศูนย์บริการข้อมูลทางการท่องเที่ยว	4.32	.655	มาก
5) มีร้านอาหาร/ร้านสะดวกซื้อ/ภัตตาคาร	4.31	.685	มาก
6) มีร้านขายของที่ระลึก/ร้านขายสินค้าพื้นเมือง	4.29	.730	มาก
7) มีระบบสาธารณูปโภค (ระบบไฟฟ้า/ระบบประปา/ระบบสื่อสาร)	4.30	.664	มาก
8) มีการบริการทางสาธารณสุข (โรงพยาบาล/คลินิก)	4.26	.719	มาก
9) มีบริการอื่นๆ (ปั้มน้ำมัน/ธนาคาร/ตู้ ATM/ไปรษณีย์)	4.25	.703	มาก
10) มีการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย	4.22	.751	มาก
11) มีไม้คูปูเทศก์นำชม	4.10	.948	มาก
ค่าเฉลี่ย	4.272	0.712	มาก

ศักยภาพด้านการบริการและการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดมหาสารคาม มากที่สุด มีที่พัก โรงแรม/รีสอร์ท/โฮมสเตย์/เกสต์เฮาส์/หอพัก/แคมป์ปิ้ง มีค่าเฉลี่ย 4.34 รองลงมา มีศูนย์บริการข้อมูลทางการท่องเที่ยว ค่าเฉลี่ย 4.32 และ มีระบบการคมนาคมขนส่งที่สะดวก และ มีร้านอาหาร/ร้านสะดวกซื้อ/ภัตตาคาร ค่าเฉลี่ย 4.31 ตามลำดับ

4.1.4 ปัจจัยการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสู่เมืองเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัด

มหาสารคาม

ตาราง 6 ปัจจัยการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสู่เมืองเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัดมหาสารคาม

ประเด็นการประเมินการพัฒนาสู่เมืองเศรษฐกิจสร้างสรรค์	การแปรผล		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความสำคัญ
1. ด้านองค์ความรู้ และการศึกษา			
1) มีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ เช่น มีการอบรม	4.23	.621	มาก
2) มีความเป็นมาทางด้านประวัติศาสตร์วัฒนธรรมประเพณีที่สืบค้นจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ได้	4.27	.638	มาก
3) มีคุณค่าเชิงวิชาการ และการศึกษา	4.27	.676	มาก
2. ด้านการสร้างสรรค์งาน			
1) มีความกลมกลืนกับธรรมชาติ วัฒนธรรม หรือประเพณี	4.48	.557	มาก
2) สามารถพัฒนาต่อยอดได้	4.36	.571	มาก
3. ด้านการใช้ทรัพย์สินทางปัญญา			
1) มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน	4.40	.697	มาก
2) มีความเข้มแข็งในการปกป้องรักษาขนบธรรมเนียมของตน	4.31	.637	มาก
4. ด้านการเชื่อมโยงพื้นฐานทางศิลปวัฒนธรรม			
1) มีความงดงามทางด้านศิลปวัฒนธรรม	4.47	.624	มาก
2) มีการเปิดโอกาสให้ได้เรียนรู้วิถีชีวิตประเพณี วัฒนธรรม	4.39	.643	มาก
5. ด้านการส่งเสริมความรู้ของสังคม			
1) ความมีชื่อเสียง/มีความโดดเด่นนำมาชม	4.50	.597	มาก
2) มีคุณค่าขององค์ความรู้ท้องถิ่น และอัตลักษณ์ที่พิเศษ	4.37	.624	มาก
6. ด้านเทคโนโลยี/นวัตกรรมสมัยใหม่			
1) มีการนำเสนอข้อมูลผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ เช่น วิทยุ , โทรทัศน์	4.45	.655	มาก
2) มีการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวผ่านช่องทางออนไลน์ เช่น เฟสบุ๊ก ไลน์ เวปไซด์ และ แอปพลิเคชันต่างๆ	4.43	.653	มาก

ปัจจัยการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสู่เมืองเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัดมหาสารคามมากที่สุด คือ **ด้านการส่งเสริมความรู้ของสังคม** ความมีชื่อเสียง/มีความโดดเด่นนำมาชม มีค่าเฉลี่ย 4.50 รองลงมา **ด้านการสร้างสรรคงาน** มีความกลมกลืนกับธรรมชาติ วัฒนธรรม หรือประเพณี มีค่าเฉลี่ย 4.48 และ **ด้านการเชื่อมโยงพื้นฐานทางศิลปวัฒนธรรม** มีความงดงามทางด้านศิลปวัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ย 4.47 ตามลำดับ

4.1.5 การวิเคราะห์สมการถดถอยแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไปสู่เมืองเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ซึ่งกำหนดสัญลักษณ์ตัวแปร ดังนี้

Potential หมายถึง ศักยภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์

Factor1 หมายถึง ด้านองค์ความรู้ และการศึกษา

Factor2 หมายถึง ด้านการสร้างสรรคงาน

Factor3 หมายถึง ด้านการใช้ทรัพยากรสินทางปัญญา

Factor4 หมายถึง ด้านการเชื่อมโยงพื้นฐานทางศิลปวัฒนธรรม

Factor5 หมายถึง ด้านการส่งเสริมความรู้ของสังคม

Factor6 หมายถึง ด้านเทคโนโลยี/นวัตกรรมสมัยใหม่

ตาราง 7 ผลการวิเคราะห์สมการถดถอย แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไปสู่เมืองเศรษฐกิจสร้างสรรค์

Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	.793 ^a	.628	.622	.23690

a. Predictors: (Constant), Factor6, Factor2, Factor3, Factor4, Factor5, Factor1

จากการวิเคราะห์สมการถดถอย แบบจำลองนี้มีความแม่นยำในการทำนายได้สูงถึงร้อยละ 79 แสดงว่ามีความน่าเชื่อถือของแบบจำลองที่มีโอกาสเป็นไปได้

ตาราง 8 ตารางวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ANOVA^a

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	37.255	6	6.209	110.639	.000 ^b
	Residual	22.055	393	.056		
	Total	59.310	399			

a. Dependent Variable: Potential

b. Predictors: (Constant), Factor6, Factor2, Factor3, Factor4, Factor5, Factor1

ระดับนัยสำคัญที่ 0.05

ตาราง 9 ตารางค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปร

Coefficients^a

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	.688	.153		4.506	.000
	Factor1	.307	.028	.413	10.905	.000
	Factor2	.141	.030	.166	4.782	.000
	Factor3	.118	.024	.177	4.816	.000
	Factor4	.065	.027	.091	2.435	.015
	Factor5	.065	.028	.087	2.354	.019
	Factor6	.134	.026	.187	5.143	.000

a. Dependent Variable: Potential

ตัวแปรแต่ละตัวไม่มีความสัมพันธ์กันจนเป็นตัวเดียวกัน และมีอำนาจการอธิบายตัวแปรตามได้ทุกตัว

จากการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปร ซึ่งแสดงถึงอิทธิพลของตัวแปรต้นทั้งหมด ที่มีผลต่อการผันผวนของตัวแปรตาม อย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05 ซึ่งสามารถนำมาเขียนในรูปของแบบจำลองได้ดังนี้

$$Y \text{ Potential} = 68\% + \text{Factor1 } 30\% + \text{Factor2 } 14\% + \text{Factor3 } 12\% + \text{Factor4 } 7\% \\ + \text{Factor5 } 7\% + \text{Factor6 } 13\%$$

อธิบายได้ดังนี้ การพัฒนาด้านองค์ความรู้ และการศึกษา ในขณะที่ตัวแปรอื่นๆ ไม่เปลี่ยนแปลง ส่งผลให้มี ศักยภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ เพิ่มขึ้น ร้อยละ 30

การพัฒนาด้านการสร้างสรรคงาน ในขณะที่ตัวแปรอื่นๆ ไม่เปลี่ยนแปลง ส่งผลให้มี ศักยภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ เพิ่มขึ้น ร้อยละ 14

การพัฒนาด้านการใช้ทรัพยากรสินทางปัญญา ในขณะที่ตัวแปรอื่นๆ ไม่เปลี่ยนแปลง ส่งผลให้มี ศักยภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ เพิ่มขึ้น ร้อยละ 12

การพัฒนาด้านการเชื่อมโยงพื้นฐานทางศิลปวัฒนธรรม ในขณะที่ตัวแปรอื่นๆ ไม่เปลี่ยนแปลง ส่งผลให้มี ศักยภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ เพิ่มขึ้น ร้อยละ 7

การพัฒนาด้านการส่งเสริมความรู้ของสังคม ในขณะที่ตัวแปรอื่นๆ ไม่เปลี่ยนแปลง ส่งผลให้มี ศักยภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ เพิ่มขึ้น ร้อยละ 7

การพัฒนาด้านเทคโนโลยี/นวัตกรรมสมัยใหม่ ในขณะที่ตัวแปรอื่นๆ ไม่เปลี่ยนแปลง ส่งผลให้มี ศักยภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ เพิ่มขึ้น ร้อยละ 13

4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structure Interview) โดยกำหนดประเด็นคำถามให้สอดคล้องกับการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ คือ ประเด็นที่ 1 ศักยภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดมหาสารคาม และประเด็นที่ 2 การพัฒนาสู่การเป็นเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดมหาสารคาม โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) จำนวน 5 กลุ่มหลัก ได้แก่ 1) กลุ่มนักท่องเที่ยว 2) กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจที่พัก 3) กลุ่มผู้ประกอบการร้านอาหารและของที่ระลึก 4) กลุ่มประชาชนที่อาศัยในพื้นที่โดยแหล่งท่องเที่ยว และ 5) กลุ่มเจ้าหน้าที่หรือผู้ดูแลแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดมหาสารคาม รายละเอียดแสดงดังตาราง 10

ตาราง 10 แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและจำนวนผู้ให้ข้อมูลหลัก

แหล่งท่องเที่ยว	ผู้ให้ข้อมูลหลัก	จำนวน (คน)
-----------------	------------------	------------

1. พระธาตุนาดูน อำเภอนาดูน	1.1 กลุ่มนักท่องเที่ยว	2
	1.2 กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหาร	1
	1.3 กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจขายของที่ระลึก	1
	1.4 กลุ่มประชาชนที่อาศัยในพื้นที่ใกล้เคียงแหล่งท่องเที่ยว	1
	1.5 กลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่น ๆ เช่น เจ้าหน้าที่หรือผู้ดูแลสถานที่ท่องเที่ยว	1
2. วัดป่าวังน้ำเย็น อำเภอเมืองมหาสารคาม	1.1 กลุ่มนักท่องเที่ยว	2
	1.2 กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหาร	1
	1.3 กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจขายของที่ระลึก	1
	1.4 กลุ่มประชาชนที่อาศัยในพื้นที่ใกล้เคียงแหล่งท่องเที่ยว	1
	1.5 กลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่น ๆ เช่น เจ้าหน้าที่หรือผู้ดูแลสถานที่ท่องเที่ยว	1
3. สะพานไม้แกดำ อำเภอแกดำ	1.1 กลุ่มนักท่องเที่ยว	2
	1.2 กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหาร	1
	1.3 กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจขายของที่ระลึก	1
	1.4 กลุ่มประชาชนที่อาศัยในพื้นที่ใกล้เคียงแหล่งท่องเที่ยว	1
	1.5 กลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่น ๆ เช่น เจ้าหน้าที่หรือผู้ดูแลสถานที่ท่องเที่ยว	1
รวมทั้งสิ้น		18

4.2.1 ศักยภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดมหาสารคาม

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ในระดับพื้นที่ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดมหาสารคาม ประกอบด้วย 1) นักท่องเที่ยว 2) ผู้ประกอบการธุรกิจที่พัก 3) ผู้ประกอบการร้านอาหารและของที่ระลึก 4) เจ้าหน้าที่/ผู้ดูแลแหล่งท่องเที่ยว และ 5) ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนโดยรอบแหล่งท่องเที่ยว โดยทำการสัมภาษณ์เชิงลึกในประเด็นเกี่ยวกับศักยภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดมหาสารคาม โดยแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีศักยภาพในการพัฒนามากที่สุด ได้แก่ พระบรมธาตุนาคุณ วัดป่าวังน้ำเย็น และสะพานไม้แกดำ รายละเอียดแสดงดังตาราง 11

ตาราง 11 การวิเคราะห์ศักยภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ประเภทของผู้ให้ข้อมูลหลัก	ศักยภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม				
	การเข้าถึง	สิ่งดึงดูดใจ	กิจกรรมการท่องเที่ยว	ที่พัก	สิ่งอำนวยความสะดวก
1. นักท่องเที่ยว	- ถนนและเส้นทางเข้าไปยังสถานที่ท่องเที่ยว - ป้ายบอกทางไม่ชัดเจน	- สถานที่ท่องเที่ยวก็สวยดี - มนต์เสน่ห์ความเป็นวิถีชีวิตชุมชนชาวบ้าน	- การต้อนรับ/ทักทายของผู้คน - อาหารการกินแบบอีสาน - สถานที่พักผ่อนต่าง ๆ	- ที่พักมีน้อยส่วนใหญ่ไปพักในเมืองเพราะดูจะสะดวกและปลอดภัย	- ห้องน้ำไม่มี - ไม่มีป้ายหรือชี้ให้ข้อมูล - ไม่มีร้านอาหาร - ร้านขายของที่ระลึกไม่มีเอกลักษณ์
2. ผู้ประกอบการธุรกิจที่พัก	ไม่ได้กล่าวถึง	- วัดวังน้ำเย็น - พระธาตุนาดูน - วัดสวย ๆ อื่นในจังหวัด	- ทำบุญ - มาทอดกฐิน - ผ้าป่าหรืองานบุญต่าง ๆ	- ส่วนใหญ่จะเข้าพักเต็มในช่วงวันหยุดและเทศกาล	ไม่ได้กล่าวถึง
3. ผู้ประกอบการร้านอาหารและของที่ระลึก	ไม่ได้กล่าวถึง	- สถานที่ควรมีการปรับปรุงอยู่เรื่อย ๆ - มันจะดูเดิม ๆ ไม่มีอะไรใหม่	- ช่วงเป็นงานเทศกาลและวันสำคัญทางพุทธศาสนา - นักท่องเที่ยวมาทำบุญ	ไม่ได้กล่าวถึง	ไม่ได้กล่าวถึง

4. เจ้าหน้าที่/ผู้ดูแลแหล่งท่องเที่ยว	ไม่ได้กล่าวถึง	พัฒนาให้มีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ	- ช่วงเทศกาลปีใหม่/สงกรานต์ - กิจกรรมประจำปี	ที่พักบริเวณแถวนี้ไม่ค่อยมี	ร้านขายของต่าง ๆ คนจะมาเที่ยวและมาหาซื้อของด้วย
5. ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนโดยรอบแหล่งท่องเที่ยว	- ถ้ามีคนมาเที่ยวเยอะๆ ถนนหนทางก็ดีขึ้น	- ดูแลความสะอาดสถานที่ - ความเป็นระเบียบเรียบร้อยดี	วิถีของชาวบ้านมันก็จะดูแปลกตาดี	ที่พักของนักท่องเที่ยวยังมีไม่มาก	- นำอาหารสิ่งของไปขายได้

เมื่อนำองค์ประกอบของการท่องเที่ยว (5 A's) มาเป็นกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตารางที่ 9 เพื่อทำความเข้าใจและอธิบายความเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทั้ง 3 แห่ง ในจังหวัดมหาสารคาม ดังนี้

1) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดมหาสารคาม พบว่า การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมยังคงไม่สะดวกมากนัก เนื่องด้วยเส้นทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวและป้ายบอกทางที่ยังขาดความชัดเจน ซึ่งหากมีการปรับปรุงเส้นทางและป้ายบอกทางให้มีความชัดเจนมากขึ้นก็จะทำให้มีนักท่องเที่ยวมากขึ้น เมื่อมีนักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น ถนนและเส้นทางก็จึงได้รับการพัฒนาให้ดีขึ้นก็เป็นประโยชน์ในการเดินทางของคนในชุมชนด้วยเช่นกัน

2) สิ่งดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว (Attractions) ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดมหาสารคาม ได้แก่ วัดวังน้ำเย็น พระธาตุนาดูน และวัดที่มีความสวยงามแห่งอื่น ๆ ในจังหวัดมหาสารคาม อย่างไรก็ตามสถานที่ท่องเที่ยวควรมีการพัฒนาปรับปรุงอยู่เรื่อย ๆ ชุมชนและนักท่องเที่ยวควรมีส่วนร่วมในการดูแลความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของแหล่งท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังคงมีเสน่ห์ความเป็นวิถีชีวิตชุมชนชาวบ้านแบบอีสานและการสร้างสรรค์กิจกรรมบนฐานวัฒนธรรมและความเดิมแท้ของท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวทั้งช่วงเทศกาล ช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ และวันธรรมดา ซึ่งจะทำให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง

- มันจะดูเดิม ๆ ไม่มีอะไรใหม่

3) กิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities) ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดมหาสารคาม ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวเดินทางมาเพื่อการทำบุญ มาทอดกฐิน ทอดผ้าป่า หรืองานบุญต่าง ๆ รวมถึงงานที่จัดช่วงเทศกาลปีใหม่ เทศกาลสงกรานต์ และกิจกรรมประจำปีที่สำคัญ อย่างไรก็ตามการจัดโปรแกรมการ

ท่องเที่ยวจะช่วยเพิ่มมูลค่าและสร้างรายได้เสริมแก่ชุมชน เช่น การต้อนรับนักท่องเที่ยว การให้บริการอาหารอีสาน เรียนรู้วิถีของชุมชน จัดภูมิทัศน์และสถานที่พักผ่อนต่าง ๆ นอกจากนี้งานเทศกาลและประเพณีดั้งเดิมของท้องถิ่นควรถูกนำเสนอ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รู้จักและเข้าร่วมกิจกรรมท้องถิ่นด้วย

4) ที่พักบริเวณแหล่งท่องเที่ยว (Accommodation) ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดมหาสารคาม พบว่า จำนวนที่พักยังมีน้อยและไม่หลากหลาย ในช่วงวันหยุดและเทศกาลมีนักท่องเที่ยวมาจำนวนมากทำให้ห้องพักมีไม่เพียงพอต่อความต้องการ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จึงนิยมเดินทางกลับเข้าไปพักในเมือง เนื่องจากรู้สึกว่ามีความสะดวกและมีความปลอดภัยมากกว่า ทำให้นักท่องเที่ยวใช้เวลาและใช้จ่ายเงินในแหล่งท่องเที่ยวเพียงไม่นานนัก ดังนั้นการส่งเสริมผู้ประกอบการท้องถิ่นที่ที่พักเพิ่มขึ้น เช่น โฮมสเตย์ บ้านพักชุมชน โดยเน้นสร้างความรู้สึกรับรองและยังได้สัมผัสวิถีชีวิตของชุมชนโดยรอบแหล่งท่องเที่ยว อีกทั้งยังประหยัดค่าใช้จ่ายมากกว่าการพักโรงแรมหรือรีสอร์ทที่อยู่ในเมือง ซึ่งจะช่วยพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชนด้านการบริการและการท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมให้เกิดผู้ประกอบการรุ่นใหม่ในชุมชนอีกด้วย

5) สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว (Amenities) ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดมหาสารคาม พบว่า การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกมีประเด็นสำคัญที่ควรพิจารณา ได้แก่ **ประเด็นที่ 1** แหล่งท่องเที่ยวควรจัดทำป้ายสื่อความหมาย จุดบริการข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว เพื่อให้ความรู้ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวและผู้มาเยือน รวมถึงข้อควรปฏิบัติและไม่ควรปฏิบัติในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งเป็นสถานที่สำคัญของหมู่บ้านของชุมชนเพราะนักท่องเที่ยวย่อมมีวัฒนธรรม ศาสนา และความเชื่อความแตกต่างกัน จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง หากเป็นไปได้ควรจัดให้มีนักสื่อความหมายในแหล่งท่องเที่ยว เช่น ประชาชนชาวบ้าน เด็ก เยาวชน ผู้พิการ เพื่อให้ข้อมูลที่ถูกต้องและให้เกิดความตระหนักในการอนุรักษ์และสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น **ประเด็นที่ 2** ห้องน้ำไม่มีบริการ ทำให้นักท่องเที่ยวต้องใช้ห้องน้ำของวัด เป็นสิ่งจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องเร่งดำเนินการเพราะนักท่องเที่ยวเดินทางไกลและมาเป็นหมู่คณะ ซึ่งบางครั้งมีความต้องการใช้ห้องน้ำพร้อมกัน ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรจะร่วมกันดำเนินการในการจัดเตรียมห้องน้ำอาจจะเป็นทั้งแบบชั่วคราวหรือถาวรก็ได้ แต่ที่สำคัญต้องที่ถูกสุขลักษณะ แยกระหว่างชายหญิง และผู้พิการให้มีจำนวนเพียงพอสำหรับนักท่องเที่ยว **ประเด็นที่ 3** ไม่มีร้านอาหารให้บริการนักท่องเที่ยว ทำให้ต้องออกไปหาร้านอาหารที่อยู่นอกแหล่งท่องเที่ยวหรือกลับเข้าไปในเมือง **ประเด็นที่ 4** ร้านขายของและของที่ระลึกไม่มีเอกลักษณ์ ซึ่งของที่ระลึกที่จะทำให้นักท่องเที่ยวจดจำแหล่งท่องเที่ยวหรือกลับเที่ยวซ้ำ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง ศึกษาแนวทางการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดมหาสารคาม เพื่อไปสู่เมืองเศรษฐกิจสร้างสรรค์ นั้นจากผลการวิเคราะห์ สรุปได้ว่า แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ได้รับความนิยมมากที่สุด จำนวน 3 แห่ง คือ พระบรมธาตุนาดูน วัดป่าวังน้ำเย็น และสะพานไม้แกดำ ที่เป็นตัวแทนแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดมหาสารคาม มีศักยภาพด้านการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความดึงดูดใจสอดคล้องผลการศึกษาเชิงปริมาณ แต่ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในภาพรวมนั้นยังคงต้องเร่งปรับปรุงและพัฒนาด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เช่น เส้นทาง ป้ายหรือสัญลักษณ์บอกทาง และแผนที่การเดินทาง ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวที่นอกจากการทำบุญ งานเทศกาล งานประจำปี ชุมชนท้องถิ่นและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรจะต้องมีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์บนฐานวัฒนธรรมท้องถิ่น ด้านที่พักโดยรอบแหล่งท่องเที่ยวที่นอกเหนือจากโรงแรมและรีสอร์ทแล้ว ชุมชนสามารถปรับปรุงบ้านของตนเองสำหรับให้บริการโฮมสเตย์เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว อีกทั้งยังจะช่วยสร้างรายได้เสริมจากการท่องเที่ยวด้วย นอกจากนี้สิ่งอำนวยความสะดวกที่สำคัญและต้องเร่งดำเนินการปรับปรุงและพัฒนา เช่น ห้องน้ำ ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก รถรับส่งนักท่องเที่ยว เป็นต้น อย่างไรก็ตามการพัฒนาสู่การเป็นเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดมหาสารคาม ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมในการค้นหาและพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชนทุกเพศทุกวัย ผ่านการถ่ายทอดเรื่องราวศิลปะ อาหารอีสาน งานหัตถกรรมพื้นบ้าน รวมถึงเทศกาลงานประเพณี เพื่อนำมาต่อยอด ออกแบบและสร้างมูลค่าเพิ่มทางการท่องเที่ยวและบริการเชิงสร้างสรรค์ โดยไม่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและวัฒนธรรมดั้งเดิมของท้องถิ่นมากเกินไป

การพัฒนาสู่การเป็นเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดมหาสารคาม

ปัจจัยความสำเร็จของการใช้เศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) เพื่อช่วยในการพัฒนาสังคมและชุมชนประเทศไทย ประกอบด้วยปัจจัยสำคัญ 8 ประการ (พิริยะ ผลพิรุฬห์, 2556) ผู้วิจัยจึงประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาแนวทางการขับเคลื่อนสู่การเป็นเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดมหาสารคาม รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 12

ตารางที่ 12 แนวทางการพัฒนาสู่การเป็นเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

องค์ประกอบ	แนวทางการขับเคลื่อน	ตัวชี้วัด
1. Leader and Visions	<p>ค้นหาผู้นำชุมชนที่มีวิสัยทัศน์ในการขับเคลื่อน</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้นำกลุ่มการท่องเที่ยวชุมชนในแต่ละแหล่งท่องเที่ยว - ผู้นำกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจที่พัก - ผู้นำกลุ่มผู้ประกอบการร้านอาหารและของที่ระลึก - ผู้นำกลุ่มเจ้าหน้าที่หรือผู้ดูแลแหล่งท่องเที่ยว - ผู้นำกลุ่มประชาชนที่อาศัยอยู่โดยรอบแหล่งท่องเที่ยว 	<p>ผู้นำชุมชนที่มีวิสัยทัศน์ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จำนวน 5 คนต่อแหล่งท่องเที่ยว</p>
2. Problem-based and Need-based Planning	<p>จัดทำแผนพัฒนาและขับเคลื่อนสู่การเป็นเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ทั้ง 3 แห่ง ได้แก่ พระบรมธาตุนาดูน วัดป่าวังน้ำเย็น และสะพานไม้แกดำ เพื่อเป็นต้นแบบแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดมหาสารคาม</p>	<p>แผนพัฒนาและขับเคลื่อนสู่การเป็นเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ของจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 3 แผน</p>
3. Local Capital	<p>ค้นหาต้นทุนทางวัฒนธรรม ประเพณี และศิลปะของชุมชนท้องถิ่นที่อยู่โดยรอบแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อนำมาต่อยอดและสร้างมูลค่าเพิ่มในการให้บริการทางท่องเที่ยว</p>	<p>ทุนวัฒนธรรม ประเพณี และศิลปะ อย่างน้อย 3 ด้าน</p>

องค์ประกอบ	แนวทางการขับเคลื่อน	ตัวชี้วัด
4. Participation and Feeling of Ownership	ชุมชนต้องมีการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม ความหนัก และความรู้สึกถึงการเป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว โดยการสร้างกลุ่มการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยว เพื่อสื่อสารความเข้าใจระหว่างชุมชนกับชุมชนและชุมชนกับนักท่องเที่ยว	กลุ่มการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยว จำนวน 1 กลุ่มต่อแหล่งท่องเที่ยว
5. Creativity on a Basis of Innovation, Technology Research-based Knowledge	พัฒนานักวิจัยท้องถิ่นที่อยู่ในชุมชน เพื่อทำการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับวัฒนธรรม ประเพณี และศิลปะ ที่สามารถนำมาต่อยอดและพัฒนาเป็นสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวได้	นักวิจัยท้องถิ่นประจำแต่ละแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จำนวน 1 คนแต่ละในแหล่ง
6. Network and Partnership	สร้างเครือข่ายกับชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอื่น ๆ ที่มีศักยภาพและร่วมกันพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงเครือข่ายด้านวิชาการ เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เป็นต้น เพื่อนำองค์ความรู้มาขับเคลื่อนชุมชนสู่การเป็นเศรษฐกิจสร้างสรรค์	- เครือข่ายชุมชนท่องเที่ยว จำนวน 1 เครือข่ายต่อแหล่งท่องเที่ยว - เครือข่ายด้านวิชาการ จำนวน 1 เครือข่ายต่อแหล่งท่องเที่ยว
7. Knowledge Management	ชุมชนควรรวบรวมและจัดเก็บองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นลายลักษณ์อักษร โดยนำมาต่อยอดสร้างสรรค์สินค้าและบริการทางการท่องเที่ยว เพื่อนำเสนอและถ่ายทอดเรื่องราวสู่นักท่องเที่ยวและผู้มาเยือนได้	องค์ความรู้ทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นต่อแหล่งท่องเที่ยว

องค์ประกอบ	แนวทางการขับเคลื่อน	ตัวชี้วัด
8. Encouraging Government and Private Sectors	ผู้นำชุมชนหรือผู้นำกลุ่มการท่องเที่ยว ควรจัดทำโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมร่วมกับหน่วยงานในภาครัฐและภาคเอกชน	โครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จำนวน 1 โครงการต่อแหล่งต่อปี

สรุปผลข้อมูลจากการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม

ผู้วิจัยและทีมวิจัยได้ลงพื้นที่เพื่อสังเกตองค์ประกอบบริเวณโดยรอบสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดมหาสารคาม พบว่า แหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยม 3 อันดับแรก คือ พระบรมธาตุนาดูน วัตวังน้ำเย็น และสะพานไม้แกดำ ซึ่งตรงกับข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถาม ส่วนศักยภาพของพื้นที่ในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม พบว่า แหล่งท่องเที่ยวมีความโดดเด่นและมีเอกลักษณ์ของสถานที่ได้เป็นอย่างดี สามารถถ่ายทอดความเป็นวิถีชีวิตของท้องถิ่น และสามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศให้ได้มาสัมผัส

ส่วนแหล่งท่องเที่ยวอีกหนึ่งแห่งที่ได้รับความนิยมจากของนักท่องเที่ยวเดินทางมาสักการบูชา คือ พระพุทธรูปทองคำ อำเภอกันทรวิชัย เนื่องจากเป็นสถานที่ที่เดินทางได้สะดวก เนื่องจากอยู่ติดกับถนนสี่ช่องทางจากอำเภอมหาสารคามเข้าอำเภอกันทรวิชัย ทำให้สังเกตเห็นได้ง่าย นอกจากนี้ยังมีพระพุทธรูปเป็นพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์มีอายุเก่าแก่หลายร้อยปี ทำให้หลายคนกล่าวถึงความศักดิ์สิทธิ์ตามความเชื่อและความศรัทธาของชาวพุทธศาสนาอย่างยาวนาน

แหล่งท่องเที่ยวสะพานไม้แกดำนั้น พบว่า การเดินทางและองค์ประกอบของสิ่งอำนวยความสะดวกที่รองรับนักท่องเที่ยวยังไม่มีเพียงพอเท่าที่ควร เช่น ห้องน้ำ ร้านอาหาร ร้านค้า และป้ายบอกทางที่ชัดเจน

5.2 การวิเคราะห์ SWOT แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดมหาสารคาม

S : จุดแข็ง

ด้านสิ่งแวดล้อม - มีการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้อยู่ในสภาพที่ดีอยู่เสมอ

ด้านความปลอดภัย - มีความปลอดภัยบริเวณสถานที่จอดรถของนักท่องเที่ยว

ด้านการบริการและการจัดการแหล่งท่องเที่ยว - มีที่พัก โรงแรม/รีสอร์ท/โฮมสเตย์/เกสต์เฮาส์/หอพัก/แคมป์ปิ้ง

W : จุดอ่อน

ด้านสิ่งแวดล้อม - ควรมีการจัดการขยะ และการจัดการความสะอาดบริเวณแหล่งท่องเที่ยว

ด้านความปลอดภัย - ควรมีความปลอดภัยในการเดินทางมาท่องเที่ยว และการดูแลความปลอดภัยของหน่วยงานราชการ

ด้านการบริการและการจัดการแหล่งท่องเที่ยว - ไม่ค่อยมีมัคคุเทศก์นำเที่ยวชม และให้ข้อมูลสถานที่

O : โอกาส

ด้านการพัฒนาสู่เมืองเศรษฐกิจสร้างสรรค์นั้น - มีแนวโน้มของนักท่องเที่ยวทั้งในประเทศและต่างประเทศ ในการมาเที่ยวชมคุณค่าเชิงวิชาการ และการศึกษาของสถานที่โบราณสถานและวัฒนธรรม มีชื่อเสียง และมีความโดดเด่นนำมาเที่ยวชม และมีนโยบายภาครัฐสนับสนุนให้มีการท่องเที่ยวเมืองรอง

T : อุปสรรค

นักท่องเที่ยวต่างชาติส่วนหนึ่ง มีความไม่แน่ใจของเกี่ยวกับเสถียรภาพทางการเมืองของไทย กังวลด้านสวัสดิภาพความปลอดภัยในการเดินทางเข้าประเทศ และการดูแลความปลอดภัยของหน่วยงานในประเทศ

5.3 อภิปรายผล

จากการเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดมหาสารคามเพื่อไปสู่เมืองเศรษฐกิจสร้างสรรค์ พบว่า แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดมหาสารคามเพื่อไปสู่เมืองเศรษฐกิจสร้างสรรค์ได้นั้น จะต้องเน้นการพัฒนาด้านองค์ความรู้ และการศึกษา โดยมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ เช่น การอบรม ความเป็นมาทางด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณี และสามารถที่สืบค้นได้จากแหล่งข้อมูลต่างๆ ประเด็นถัดมาจะต้องเน้นการพัฒนา ด้านการสร้างสรรค์ผลงาน ให้มีความกลมกลืนกับธรรมชาติ วัฒนธรรม หรือประเพณี และเป็นผลงานที่สามารถพัฒนาต่อยอดได้ และต้องพัฒนาด้านเทคโนโลยี นวัตกรรมสมัยใหม่ มีการนำเสนอข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ มีความเชื่อมโยงการท่องเที่ยวผ่านช่องทางออนไลน์ เช่น เฟสบุ๊ก ไลน์ เวปไซด์ และแอปพลิเคชันต่างๆ

การท่องเที่ยวในสถานที่ต่างๆในรูปแบบเชิงศิลปวัฒนธรรมพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อไปสู่เมืองเศรษฐกิจสร้างสรรค์ นั้น ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวใดๆ ที่สามารถให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวก สำหรับนักท่องเที่ยวได้อย่างครบถ้วน ตั้งแต่การเดินทางไปตลอดจนแหล่งที่พัก และการสื่อสารที่ดีไปถึง

นักท่องเที่ยว ย่อมสร้างการรับรู้และดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมและสัมผัสกับศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี ดังนั้นองค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อม ด้านความปลอดภัย และด้านการบริการ และการจัดการแหล่งท่องเที่ยว จัดเป็นศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว ถือเป็นสิ่งสำคัญหลักในการที่จะกระตุ้นให้เกิดการท่องเที่ยวในสถานที่ต่าง ๆ ส่งผลให้เศรษฐกิจฐานรากมีการเติบโตขึ้น ถึงแม้ว่าผลการศึกษารายองค์ประกอบจะมีคะแนนอยู่ในระดับดีถึงดีมาก แต่เมื่อนำองค์ประกอบการพัฒนาการท่องเที่ยวมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดมหาสารคามยังต้องปรับปรุงและพัฒนาอีกหลายด้าน เช่น การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว จำนวนที่พักบริเวณแหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกอื่น เช่น ห้องน้ำ ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก เป็นต้น

ส่วนปัจจัยการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสู่เมืองเศรษฐกิจสร้างสรรค์นั้น สถานที่ท่องเที่ยวจะต้องมีกิจกรรมในสถานที่ท่องเที่ยว เป็นช่วงเทศกาลต่าง ๆ อยู่เป็นประจำ และส่งเสริมองค์ความรู้ของศิลปวัฒนธรรมควบคู่ด้วย จึงจะสร้างความเข้าใจของนักท่องเที่ยวในการเที่ยวชมสถานที่ต่าง ๆ ด้วยความซาบซึ้งของวิถีความเป็นอยู่ของบรรพชนที่ให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสทอประกายปัญญาสืบมา นอกจากนั้น แหล่งท่องเที่ยวควรสร้างความเชื่อมโยงวัฒนธรรม ประเพณีที่มีความงดงามอันเป็นเอกลักษณ์ ผ่านการนำเสนอด้วยเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต และแอปพลิเคชันต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้เกิดการค้นหาเชื่อมโยงนักท่องเที่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างง่ายดายยิ่งขึ้น การบอกต่อกันจากสังคมออนไลน์ได้อย่างรวดเร็ว ทำให้ชื่อเสียงสถานที่ท่องเที่ยวเป็นที่นำมาแวะเยี่ยมชมของนักท่องเที่ยวทั้งในประเทศและต่างประเทศต่อไปในอนาคต

อย่างไรก็ตาม สถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต่าง ๆ จะต้องรักษาความเป็นเอกลักษณ์ของตนไว้ควบคู่กับการเปิดรับวิถีของโลกาภิวัตน์ในยุคสมัยใหม่ เพื่อรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยวไลฟ์สไตล์และกลุ่มนักท่องเที่ยวที่หลากหลายและเปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน

ซึ่งสอดคล้องกันกับ การวิจัยของ มนัส สุวรรณ (2538:128) ที่กล่าวไว้ว่าการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้ประสบผลสำเร็จมีสิ่งสำคัญที่ต้องนำมาประเมินประกอบการตัดสินใจในการพัฒนาได้แก่ ความปรารถนาของผู้ท่องเที่ยวความสามารถในการใช้บริการของผู้ท่องเที่ยวความสะดวกในการเดินทาง และการเข้าถึงและความสามารถที่จะรับได้ของพื้นที่ประกอบด้วยความสามารถที่จะรับได้เชิงกายภาพ ความสามารถที่จะรับได้เชิงสังคมและความสามารถที่จะรับได้เชิงนิเวศวิทยา

และงานวิจัยของ นิคม จารุมณี (2536:68) กล่าวถึง การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวว่าการที่จะสร้างหรือพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นพื้นที่ที่น่าสนใจให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้นั้นจะต้องคำนึงถึงจุดสำคัญในด้านสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติทั้งในแง่กายภาพหรือภูมิภาคตำแหน่งที่ตั้งหรือชื่อเสียงของสถานที่ที่กระจายไปสู่โลกภายนอกสรุปได้ว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อให้ประสบผลสำเร็จต้องประกอบด้วยความสามารถในการใช้บริการของผู้ท่องเที่ยวความสะดวกในการเดินทางและการเข้าถึงและความสามารถที่จะรับได้ของพื้นที่ชื่อเสียงของสถานที่ที่กระจายไปสู่โลกภายนอก

5.3 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

5.3.1 การจะพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จะต้องแสดงความเป็นเอกลักษณ์ และอัตลักษณ์ที่โดดเด่น ไม่ควรนำเอาวัฒนธรรมสถานที่อื่น ๆ มาปะปน เพราะจะทำให้เสน่ห์ของพื้นที่หายไป

5.3.2 ควรมีถังขยะแยกประเภทอย่างน้อย 3 ประเภท เช่น ขยะอินทรีย์ ขยะทั่วไป และขยะรีไซเคิล จัดตั้งไว้บริเวณสถานที่ท่องเที่ยวอย่างน้อย 1-2 จุดเพื่ออำนวยความสะดวกในการทิ้งขยะของนักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมสถานี่นั้นๆ และมีป้ายแสดงวิธีการคัดแยกขยะแต่ละประเภทจัดตั้งไว้ตรงบริเวณจุดทิ้งขยะเพื่ออธิบายให้นักท่องเที่ยวรู้จักวิธีการทิ้งขยะเพื่อทิ้งให้ถูกต้อง เช่น ดอกไม้สด ใบตอง ลงถังขยะอินทร์ พลาสติก ก้านธูป ลงถังขยะทั่วไป และขวดน้ำ กระดาษ ลงถังขยะรีไซเคิล เพื่อเป็นการช่วยลดปริมาณในการนำขยะไปกำจัดของ อบท.ในพื้นที่ และเพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางด้านสิ่งแวดล้อมให้น่าอยู่น่ามองและยั่งยืนต่อไป อีกทั้งยังช่วยให้สถานที่ท่องเที่ยวที่นั้นๆสะอาดตาน่ามาเยือนในครั้งต่อไปอีกด้วย

5.3.3 ข้อคิดเห็นด้านการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยม อาทิ วัดพระธาตุนาดูน วัดวังน้ำเย็นและสะพานไม้แกดำ เห็นควรให้มีการขุดลอกคลองน้ำและนำพืชน้ำ เช่น ดอกบัว มาปลูกเพื่อสร้างจุดเด่นของการมาดูสะพานไม้ ซึ่งมีจุดเด่นอย่างเดียว หากมีการพัฒนาให้หนองน้ำบริเวณนั้นสวยงามก็น่าจะดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเยี่ยมชมได้มากขึ้น การจัดตั้งร้านค้าของที่ระลึกหรืออาหารพื้นบ้านมาจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยวเพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชนอีกทางหนึ่งด้วย เส้นทางควรมีป้ายทางเข้าให้

ชัดเจน ในอัตลักษณ์ของเมืองการศึกษาควรมีป้ายเล่าประวัติการก่อสร้างสะพานเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับทราบความเป็นมา การอำนวยความสะดวกด้วยห้องน้ำไว้บริการ หรือให้มีคฤหาสน์ประจำสถานที่เพื่อให้ความรู้ประวัติ ความสำคัญของการสร้างเพื่ออธิบายให้นักท่องเที่ยวได้รับฟัง จัดให้มีร้านจำหน่ายของที่ระลึก เพื่อสร้างรายได้นำไปพัฒนาบริเวณวัดให้น่าสนใจเพิ่มมากขึ้น

5.4 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในครั้งต่อไป

5.4.1 ควรมีการจัดทำสื่อช่องทางออนไลน์สำหรับให้นักท่องเที่ยวเข้าไปติชม สถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต่างๆ ของมหาสารคาม เพื่อเป็นข้อมูลอีกช่องทางหนึ่งในการนำมาประมวลผลข้อมูล

5.4.2 ควรนำประเด็นนโยบายภาครัฐสนับสนุนด้านการท่องเที่ยวมากำหนดเป็นตัวแปรการวิจัยด้วย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บรรณานุกรม

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.(2558). ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ.2558 – 2560.

กรุงเทพฯ : กระทรวงฯ

กาญจนา แสงลิ่มสุวรรณ และศรัณยา แสงลิ่มสุวรรณ. (2555). การท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน.

(ออนไลน์) แหล่งอ้างอิง [www.bu.ac.th/knowledgecenter/executive_journal/](http://www.bu.ac.th/knowledgecenter/executive_journal/oct_dec_12/pdf/aw019.pdf)

oct_dec_12/pdf/aw019.pdf http://pr.prd.go.th/mukdahan/ewt_news.php?nid=17

วันที่สืบค้น 12 พฤศจิกายน 2557.

คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ (มปป.). นิเทศศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

พิริยะ ผลพิรุฬห์. (2556). เศรษฐกิจสร้างสรรค์กับการพัฒนาประเทศไทย. วารสารเศรษฐศาสตร์ปริทรรศน์

สถาบันพัฒนาศาสตร์ ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 มกราคม 2556.

พงศธร เกษสำลี. (2528). การศึกษาเบื้องต้นเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย-พะเยา .Doctoral dissertation, จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

ทรงคุณ จันทจร. (2548). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดองค์ความรู้เพื่อพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจังหวัดมหาวิทาลัยมหาสารคาม. สถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสานมหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

นิคม จารุมณี. (2536). การท่องเที่ยวและการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว.กรุงเทพฯ : โอ. เอส. พรีนติ้งส์ เอ๊าส์.

บริษัท มรดกโลก จำกัด. (2535).การศึกษาเส้นทางวัฒนธรรมขอมเพื่อการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

บุญชม ศรีสะอาด. (2535).การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. กรุงเทพฯ:บริษัท เพรส แอนด์ ดีไซน์ จำกัด.

บัญชา นาคทอง และคณะ. (2550). ศักยภาพทางการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมอีสานใต้.: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสานนครราชสีมา.

มนัส สุวรรณ. (2538). นิเวศวิทยากับการพัฒนาเศรษฐกิจ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร

รสิกา อังกูร.(2549). การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น.

รวมบทความการท่องเที่ยวไทยนานาชาติปี พ.ศ. 2548 สำนักประสานงานการพัฒนาและจัดการการ

ท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

วรรณ คำปวนบุตร. (2557). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวบนฐานเชิงนิเวศวัฒนธรรม
ใน เขตพื้นที่ตำบลพระธาตุ อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม. Area Based Development
Research Journal, 6(3), 5-22.

วีระศักดิ์ โคสุวรรณ. (2562). แดงข่าวสถานการณ์การท่องเที่ยวและแนวโน้มปี 2562. (ออนไลน์)
แหล่งอ้างอิง https://www.mots.go.th/ewt_dl_link.php?nid=11273
วันที่สืบค้นเมื่อ 25 กุมภาพันธ์ 2562

วรรณ วงษ์วานิช. (2546). ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
สุภาพ บุญไชย. (2540). การจัดการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาจังหวัดมหาสารคาม. คณะมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สุรัชย์ หวันแก้ว. (2547) . เติมน้ำโลกาภิวัตน์ทางวัฒนธรรมนโยบายวัฒนธรรมในบริบทใหม่.
กรุงเทพฯ : เดือนตุลา.

เสกสรรค์ ยววนิชย์ และคณะ. (2546). รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือ. ขอนแก่น : ห้างหุ้นส่วนจำกัดโรงพิมพ์คลังนานาวิทยา.

สมภาพ คล้ายวิเชียร และคณะ. (2550). รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวหมู่บ้าน
ช้างในอีสานใต้. บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และศูนย์การออกแบบ. (2552). เศรษฐกิจสร้าง
สรรค (The Creative Economy). เศรษฐกิจสร้างสรรค์, กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการ
พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

Gee, C. Y., Choy, D. J., & Makens, J. C. (1984). **The travel industry**. AVI Publishing Company, Inc..

Inskip, E. (1991). **Tourism planning: an integrated and sustainable development approach**.
Van Nostrand Reinhold.

Lundberg, D. E., & Lundberg, C. B. (1985). **International travel and tourism**. John Wiley and
Sons Inc..

McIntosh, R. W., Goeldner, C. R., & Ritchie, J. B. (1995). **Tourism: principles, practices,
philosophies** (No. Ed. 7). John Wiley and Sons.

Mill, R. C., & Morrison, A. M. (2002). **The tourism system**. Kendall Hunt.

McIntosh, R. W., Goeldner, C. R., & Ritchie, J. B. (1995). **Tourism: principles, practices, philosophies**

(No. Ed. 7). John Wiley and Sons.

Reisinger, Y., & Dimanche, F. (2010). **International tourism**. Routledge.

Howell, R., & Uysal, M. (1987). **Tourism education for developing countries**. *Tourism Management*, 8(1), 62-64.

Swarbrooke, J. (1999). **Sustainable tourism management**. Cabi.

Yamane, T. (1973). **Statistics: An introductory analysis**.

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ภาคผนวก ก
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ภาคผนวก ข

การบันทึกการสัมภาษณ์พอสังเขป

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

สัมภาษณ์พ่อค้าแม่ค้า คนที่ 1 “ส่วนใหญ่คนจะมาเที่ยวช่วงเป็นเทศกาลวันสำคัญทางพุทธศาสนา หรือช่วงที่มีวันหยุดยาว ก็จะมีผู้คนที่มาท่องเที่ยวจำนวนมาก ทำให้พอขายของได้มากขึ้น ถ้าเป็นวันปกติก็พอขายได้บ้างนิดๆหน่อยๆ ก็อยากให้มันนโยบายสนับสนุนมากกว่านี้ อยากให้สถานที่ที่มีการพัฒนาปรับปรุงอยู่เรื่อย ๆ กลัวว่านานไปจะซบเซาลง คนก็ไม่อยากมาเที่ยว มันจะดูเดิม ๆ ไม่มีอะไรใหม่”

สัมภาษณ์พ่อค้าแม่ค้า คนที่ 2 “พอได้ขายของเรื่อยๆ ครับ ต้องมาดูช่วงเทศกาลนะครับ คนจะเยอะมากเลย ช่วงนั้นก็ขายของได้ดีหน่อย ถ้าวันปกติก็จะเป็นแบบนี้แหละครับ ส่วนใหญ่มีคนในพื้นที่ เด็กนักเรียนมาเที่ยวเล่นกัน หากซื้อของกินนั่งคุยกันไป นานๆที่ที่เห็นนักท่องเที่ยวมากันในวันปกติที่ไม่ใช่เทศกาลนะ”

สัมภาษณ์พ่อค้าแม่ค้า คนที่ 3 “ก็ขายได้อยู่นะ ส่วนมากก็ได้ขายช่วงมีงานเทศกาลสำคัญต่างๆ คนก็จะมาทำบุญกันเยอะ ช่วงหยุดยาวปีใหม่ สงกรานต์ก็จะขายได้เยอะหน่อย คนเขาชวนกันมาเที่ยวมาทำบุญกัน ก็ได้ของได้มากขึ้น แต่ช่วงเทศกาลก็มีพ่อค้าแม่ค้าที่ไม่ได้ขายเป็นประจำอะนะ มาขายของแย่งกันด้วย ก็ได้ว่าอะไรหรอ นะ คนซื้อเยอะขึ้นก็จริงแต่ก็มีคนขายเยอะขึ้นด้วยเหมือนกัน ก็พอเฉลี่ยๆ แบ่งกันทำมาหากินไป”

สัมภาษณ์ผู้ประกอบการที่พัก คนที่ 1 “ปกติก็มีคนมาพักอยู่เป็นประจำอยู่แล้ว ส่วนใหญ่จะเข้าพักเยอะในช่วงวันศุกร์ เสาร์ อาทิตย์ ไม่ได้สอบถามนะว่าเขามาท่องเที่ยววัฒนธรรมของสารคามริเปล่า ก็มีคนนำเดิมมาประจำอยู่ก็มีนำใหม่ก็มี บางทีก็เป็นพนักงานขาย Sale man มาพัก ก็น่าจะเป็นการมาทำงาน ก็อาจจะแวะเที่ยวตามวัดสวยๆ ต่างๆของสารคามด้วยก็เป็นได้”

สัมภาษณ์ผู้ประกอบการที่พัก คนที่ 2 “คนมาพักเยอะจะเป็นช่วงเทศกาลบ้าง หรือไม่มีก็จัดสอบ หรือจัดงานรับปริญญา ห้องจะเต็มทุกห้อง โรงแรม หอพักอื่นๆ ส่วนมากแล้วก็เต็มหมดนั่นแหละ ส่วนเขาจะมาท่องเที่ยววัดวาอารามต่างๆ ด้วย ก็ไหนๆก็มาถึงที่แล้ว ญาติพี่น้องที่ยังไม่เคยมาเที่ยวก็จะพากันไปเที่ยววัดวังน้ำเย็น พระธาตุนาดูน ที่คนส่วนใหญ่รู้จักแนะนำกันไปละนะ”

สัมภาษณ์ผู้ประกอบการที่พัก คนที่ 3 “บางทีก็มีคนมาทำบุญมาทอดกฐิน ฟ้าป่าหรืองานบุญต่างๆ ก็มีมาพักอยู่เหมือนกัน แต่คนส่วนใหญ่จะมาพักเยอะก็จะเป็นช่วงรับปริญญา จะมีญาติพี่น้องของบัณฑิตมาพักกันเยอะเลย ช่วงนั้นเศรษฐกิจก็จะดีหน่อย ทำอะไรขายก็ขายได้ดี จะเห็นร้านอาหารต่างๆ คนจะเต็มหมดเลย ที่พักก็เต็มหมดเหมือนกัน”

สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ประจำสถานที่ท่องเที่ยว คนที่ 1 “เห็นคนท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะมาเป็นครอบครัว หรือกลุ่มเพื่อนมาด้วยกัน โดยเฉพาะช่วงเทศกาลปีใหม่หรือสงกรานต์จะมีนักท่องเที่ยวมาจำนวนมากกว่าปกติ การรองรับที่พักในบริเวณแถวนี้ไม่ค่อยมี มีแต่รีสอร์ท นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะเข้าไปพักในตัวเมืองมากกว่าหาที่พักแถวๆนี้ พวกเขาไม่ใช้เวลาท่องเที่ยวในอำเภอนาน นอกจากมีกิจกรรมงานประจำปี ก็จะมีร้านค้า ร้านขายของต่างๆ คนจะมาเที่ยวและมาหาซื้อของด้วย”

สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ประจำสถานที่ท่องเที่ยว คนที่ 2 “อยากให้มีการสนับสนุนการพัฒนาจากภาครัฐ เพราะว่าชุมชนก็ช่วยกันได้เท่าที่ช่วยได้ ส่วนใหญ่แต่ละคนก็ทำงานของตนเอง ก็ต้องหวังให้มึงงบประมาณมาสนับสนุนแหล่งท่องเที่ยวจะได้พัฒนาบริเวณโดยรอบต่างๆ ให้ดูดี มีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจของนักท่องเที่ยว

สัมภาษณ์ผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนแหล่งท่องเที่ยว คนที่ 1 “มีผู้คนมาเที่ยวมากๆ ก็ทำให้ชุมชนเจริญขึ้น ถนนหนทางก็ดีขึ้น ทำให้คนในชุมชนมีรายได้ นำอาหารสิ่งของไปขายได้ ทำให้มีรายได้มีทางหนึ่ง หากถามว่าต้องการให้มีการพัฒนาอะไรนะเหรอ ก็อยากให้เชิญชวนกันมาเรื่อยๆ ประกาศโฆษณาช่วยเยอะๆ จะได้มีคนมาเที่ยวมีนักท่องเที่ยวจากต่างถิ่นต่างประเทศมาหลายๆ ส่วนอื่นๆ ก็คงเป็นด้านที่พักอาศัยของนักท่องเที่ยวยังมีไม่มาก ก็ควรเพิ่มทางด้านนี้”

สัมภาษณ์ผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนแหล่งท่องเที่ยว คนที่ 2 “นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มาจากในเมือง หรือมาจากเมืองมีความเจริญมากๆ แล้วเลยอยากมาดูบ้านนอก มาดูความเป็นวิถีของชาวบ้าน มันก็จะคงดูแปลกตาดี ส่วนคนในนี้เองก็เห็นอยู่ทุกวันก็เลยเฉยๆ ก็อยากให้ช่วยกันดูแลรักษาไว้ ดูแลความสะอาดสถานที่ ความเป็นระเบียบเรียบร้อยดี มันก็น่าเที่ยวน่ามอง คนก็จะมาเที่ยวกันมากขึ้น ก็ต้องช่วยกันดูแลรักษาไว้”

สัมภาษณ์นักท่องเที่ยว คนที่ 1 “ส่วนมากจะมาช่วงเทศกาลที่ได้หยุดยาว ก็จะมาเยี่ยมญาติพี่น้อง แล้วก็มาท่องเที่ยวทำบุญด้วย ยังไม่เคยมาก็เลยอยากมาดู ญาติพี่น้องพามา ก็ดีได้มาเห็นสถานที่ท่องเที่ยวของมหาสารคาม แต่ดูการบอกทาง ป้ายบอกทางต่างๆ ไม่ค่อยชัดเจนเลยนะ บางทีถ้าเราเองไม่มีญาติมาด้วยจะมากูรีปาวนียังไม่แน่ใจ ก็อยากให้มีการทำป้ายบอกทางให้ชัดเจนมากขึ้นหน่อย ห้างน้ำต่าง ๆ ก็ไม่ค่อยมี น่าจะพัฒนาเรื่องนี้แหละ”

สัมภาษณ์นักท่องเที่ยว คนที่ 2 “พอดีพาคนแก่มาเที่ยว เขาอยากมาทำบุญก็เลยได้มา ยังไม่เคยมาเพิ่งเคยมานี้แหละ เกือบเลยทางเข้า ป้ายบอกทางก็ไม่ชัดเจนว่าจะถึงตรงให้แล้ว ทางมันหักไปหักมาก็ถามคนระหว่างทางด้วยละถึงได้มากูนี่แหละ อืม..ก็ไม่เห็นมีข้อมูลอะไรบอกนะ อยากให้มีประวัติบอกหรือให้ข้อมูลของสถานที่ท่องเที่ยวด้วยก็จะรู้ความเป็นมา”

สัมภาษณ์นักท่องเที่ยว คนที่ 3 “มาจากกรุงเทพฯ พอดีว่าลูกชายจะย้ายมาบรรจุเข้าทำงานที่นี่ เลยได้มาส่งเขาลูกเขาก็ค้นหาดูที่เที่ยวแถวๆนี้ ก็เลยได้มาดู ก็จะเลยไปดูวัดอื่นๆ ต่อด้วย ดูก็ไม่เห็นมีบอกความเป็นมาหรือน่าจะมีป้ายมีซุ้มที่ให้ข้อมูลของสถานที่ท่องเที่ยวหน่อยก็จะทำให้รู้ประวัติหน่อยก็ดี”

สัมภาษณ์นักท่องเที่ยว คนที่ 4 “น่าจะมีป้ายบอกทางดีๆ ให้เห็นชัดเจนหน่อย มาครั้งหน้าจะได้มาเองได้ นี่ถ้าไม่มีคนบอกทางมาก็ไม่รู้จะมาถูกมั๊ย ไม่รู้ไปป่าเข้าดงไหน ทางมันโค้งไปโค้งมา ที่คิดว่าต้องเพิ่มเติมควรจะมีห้องน้ำให้บริการหน่อย มองหาห้องน้ำไม่มีเลย ต้องไปอาศัยวัดใช้ห้องน้ำ ร้านขายของก็น่าจะมีอะไรที่เป็นเอกลักษณ์ของสถานที่ท่องเที่ยว หรือทำเป็นโมเดลจำลองสำหรับเก็บเป็นที่ระลึก”

สัมภาษณ์นักท่องเที่ยว คนที่ 5 “สถานที่ท่องเที่ยวก็สวยดีอยู่ แต่อยากให้มีการประชาสัมพันธ์ต่อเนื่อง และมีพัฒนาสถานที่เพิ่มขึ้น ดูห้องน้ำก็ไม่ค่อยมี สถานที่รับรองนักท่องเที่ยว เลือกที่จะไปพักในตัวเมือง มหาสารคามดีกว่า ดูจะสะดวกและปลอดภัยกว่า ร้านขายของก็ไม่ค่อยมี ป้ายบอกทางจะมองดูยากหน่อย ถ้าจะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวตามเอกลักษณ์เมืองการศึกษา ควรมีจุดที่ให้ความรู้ของสถานที่ ประวัติความเป็นมา เป็น จุดศูนย์รวมแหล่งความรู้ของชุมชน หรือเป็นแหล่งความรู้วัฒนธรรมชุมชนในอดีตมาจนถึงปัจจุบัน”

สัมภาษณ์นักท่องเที่ยว คนที่ 6 “ที่ท่องเที่ยววัฒนธรรมต่างๆ ก็จะมีมนต์เสน่ห์ของสถานที่นั้นๆ มาที่ มหาสารคามก็จะมีมนต์เสน่ห์ความเป็นวิถีชุมชนชาวบ้าน การต้อนรับการทักทายของผู้คน อาหารการกินแบบ อีสาน สถานที่พักผ่อนต่างๆ ซึ่งเป็นแบบฉบับของสถานที่นี้ หากถามว่าจะพัฒนาอย่างไรก็ควรที่จะรักษาหรืออนุรักษ์ ไว้ ซึ่งขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น วิถีความเป็นอยู่แบบพื้นเมือง ไม่ควรเอาวัฒนธรรมต่างชาติ หรือ รูปแบบ การดำเนินชีวิตอื่นๆ มาปน ก็จะเป็นการคงไว้ซึ่งวัฒนธรรมของที่นี่ นั่นแหละเป็นมนต์เสน่ห์ของชุมชน คนต่างชาติ หรือต่างถิ่นมา ก็ต้องการมาดูมาเห็นในสิ่งที่บ้านเมืองเขาไม่มี ต้องการมาดูความดั้งเดิม มาดูความคลาสสิก ของ สถานที่นั้นๆ ไม่ต้องไปนำมาโลกยุคใหม่ มาทำให้ดูดีขึ้นหรอก ยิ่งเอามามากมนต์เสน่ห์ในสถานที่ก็จะหายไป กลายเป็นวัฒนธรรมในเมืองใหญ่ๆ ไปหมด มันก็จะดูไม่แตกต่าง นักท่องเที่ยวก็จะไม่มาเที่ยว ฉะนั้นควรที่จะสร้าง สิ่งอำนวยความสะดวก ถนนหนทางในการเข้าออก มีห้องน้ำ ที่พัก ร้านอาหารไว้รับรองแขกบ้านแขกเมือง นักท่องเที่ยว และอีกอย่างทำให้เกิดความภูมิใจ มีความรู้สึกปลอดภัยในการมาเที่ยว ทั้งที่มหาสารคามเอง และก็ ทุกๆที่ของประเทศไทยนี้แหละ ถ้ารู้สึกปลอดภัย ที่พัก การเดินทางสะดวกดี นักท่องเที่ยวก็จะมาเพิ่มมากขึ้น”

สัมภาษณ์นักท่องเที่ยว คนที่ 7 “สถานที่ท่องเที่ยวก็ดีครับ ไม่เคยมาเที่ยวพอดีวันหยุดมาเยี่ยมญาติ เลย ค้นหาที่เที่ยวดู เห็นมีรีวิวแหล่งท่องเที่ยว เลยลองมาเที่ยวดูไม่เคยเห็น ก็ดูวิสวยดีนะครับ แต่รอบๆไม่มีอะไรเลย อยากให้มีที่พักรับรอง มีห้องน้ำไว้บริการหน่อยก็จะดีมาก ส่วนใหญ่ที่ท่องเที่ยวเขาจะมีที่พัก ร้านอาหารไว้ให้ นักท่องเที่ยวได้พักผ่อน และทานอาหารชมวิวยุโรปนะครับ ควรที่จะเพิ่มเติมตรงนี้แหละ อีกอย่างป้ายบอกทางไม่ค่อย ชัดเจนเท่าไร ที่มาถูกได้ต้องเปิด GPS มา ทางก็วกไปวกมา ดูๆไม่ถนัดเท่าไร ควรจะปรับปรุงเรื่องป้ายบอกทาง ให้ชัดเจนขึ้น ก็จะดีมากนะครับ”

ภาคผนวก ค

ภาพประกอบสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยสังเขป

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

สะพานไม้แกดำ

วัดหนองหูลิง

พระธาตุนาดูน

พระธาตุนิทรแปลง

วัดพระพุทธรังค

วัดวังน้ำเย็น

ประวัติผู้วิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY